

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

คำสอนชั้นปริญญาตรี

พุทธศักราช ๒๔๘๒-๓.

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วย

ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า,
ปราณีประนอม, การพะนันและขันท่อ

โดย

หลวงประเสริฐมนูกิจ

เนติบัณฑิตไทย และ อังกฤษ B.A., LL.B. (Cantab)

สารบัญ

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วย

ยืม, ฝากทรัพย์, เกือบของในคลังสินค้า,
ปราณีประนอม, การพะนันและขันท่อ.

	หน้า
ยืม	๑
ลักษณะยืม	๑
สัญญายืมใช้คงรูป	๔
สิทธิและหน้าที่ของผู้ให้ยืม	๑๕
อายุความ	๑๖
ยืมใช้สลับเปลี่ยน	๑๗
สิทธิและหน้าที่ของผู้ยืม	๒๑
สิทธิและหน้าที่ของผู้ให้ยืม	๒๒
ฝากทรัพย์	๓๓
หน้าที่และสิทธิของผู้รับฝาก	๓๕
ผู้รับฝากหลุดพ้นจากหน้าที่ที่จะต้องส่งคืนทรัพย์เมื่อใด	๔๔

	หน้า
ศัพท์และหน้าที่ของผู้ฝาก	๔๔
ความระงับแห่งสัญญาฝากทรัพย์	๔๕
วิธีชำระการฝากเงิน	๔๖
อายุความฝากทรัพย์	๔๗
วิธีชำระสำหรับเจ้าสำนัก โรงแรม	๔๘
เก็บของในคลังสินค้า	
การบังคับจำหน่าย	๕๕
วิธีคนต้นค้ำทเก็บรักษา	๖๐
หน้าที่และศัพท์ของนายคลังสินค้า	๖๑
สินค้าที่เก็บรักษา	๖๓
แบบประทวงสินค้าของห้างบอเนียวด้านหน้า	๖๓
ปธานีประนอมยอมความ	
แบบสัญญายอมความในศาล	๖๕
ผลแห่งสัญญาปธานีประนอมยอมความ	๗๒
บุคคลใดทำสัญญาปธานีประนอมได้	๗๓
การพะนันและขันต่อ	
	๗๔

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วย

ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า,
ปราณีประนอม, การพะนันขันต่อ.

ลักษณะยืม

อันการยืมสิ่งของกัน ไซ้หน้เป็นกิจ การที่ เกิดขึ้น ในชีวิตบุคคลเรา
แต่ไม่มีใครคอยหนักถึงดีที่หน้าทของคนตามกฎหมายว่ามีอยู่อย่าง
บ้าง ผู้ที่ขอยืมของเขามาใช้ก็มุ่งอยู่แต่ว่าต้องการของนั้นเขามาใช้ตาม
ความประสงค์ของตนเท่านั้น ส่วนผู้ที่ยืมก็หวังแต่ว่าเมื่อเขาใช้เสร็จ
แล้วเขาก็ต้องคืน มีใครกว่าหน้าทแต่ละดีที่หน้าทตามสัญญา ยืมจะเกิดขึ้น
แต่สัญญาตั้งเมื่อใด.

สัญญา ยืม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จัดไว้ในประเภท
เอกเทศสัญญา (Specific Contract)

สัญญา ยืมทรัพย์ คือ สัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า "ผู้ให้
ยืม" ตกลงส่งมอบทรัพย์ให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า "ผู้ยืม" ใช้
ชั่วคราวโดยมีเวลาจำกัดหรือไม่จำกัด.

ข้อสำคัญสัญญา ยืมจะบริบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้ส่งมอบทรัพย์ให้ยืมถ้า
ครบ โดยยังไม่มีการส่งมอบทรัพย์ให้ยืมกันแล้ว สัญญา ยืมทรัพย์นั้น

ยังไม่บริบูรณ์ ดัชนีและหน้าที่ของมูไฮยมและมูฮัมยงโมมซัน เช่น เราสัญญาจะให้เพื่อนเรายืมหนังสือกฎหมายเล่มหนึ่งไปอ่าน ถ้าเรายังไม่ได้นำหนังสือกฎหมายเล่มนั้น ให้แก่เพื่อนเราไปแล้ว ก็ยังไม่มีความผิดเกิดขึ้น คงมีแต่สัญญาจะให้ยืมเท่านั้น.

สัญญาจะให้ยืมจะต้องทำอย่างไรจึงจะผูกพันคู่สัญญานั้น ประมวลกฎหมายว่าด้วยลักษณะยืมมีบัญญัติไว้ว่า จะต้องทำสัญญากันเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อฝ่ายที่รับผล หรือเพียงแต่ตักปากตงคำกันก็ได้ เช่นเราพูดขอยืมรถยนต์จากเพื่อนเราเพื่อให้มารับเราไปสอบได้กฎหมาย เพื่อนเราก็ตกลงจะส่งรถยนต์มารับ ตามที่กำหนดไว้ ครั้นถึงเวลาเพื่อนเราไม่ส่งรถยนต์มารับ เป็นเหตุให้เราขาดสอบได้กฎหมาย เราจะมีดัชนีเรียกร้องอะไรได้บ้างตามกฎหมาย

ถ้าจะกล่าวตามหลักกฎหมายอังกฤษแล้ว สัญญาจะให้ยืมทรัพย์สินจะมีผลบังคับได้ตามกฎหมายก็ต่อเมื่อคู่สัญญาได้ทำสัญญากันเป็นลายลักษณ์อักษร ลงลายมือชื่อประทับตรา (ตามศัพท์กฎหมายเรียกว่า Contract under Seal) ดู Jenk's Digest of English Civil Law, 2nd. Ed. Vol. I page 198 § 437

การที่กฎหมายอังกฤษมีหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ เพราะเหตุว่าสัญญาธรรมดาที่ไม่ได้ทำกันเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อประทับตราแล้วต้องมีสิ่งจาง (consideration) จึงจะก่อให้เกิดเป็นสัญญาขึ้น แต่การจะให้ฝากยืมหนังสือไปใช้ ออกฝ่ายหนึ่งก็ไม่มีสิ่งจาง (consideration) อะไรตอบแทน ผู้ยืมฝ่ายเดียวเท่านั้นเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการยืม ผู้ให้ยืมไม่มีอะไรที่เป็นคุณประโยชน์ตอบแทนเลย

ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเราคดีสัญญา (consideration) นอกจากการเป็นองค์สำคัญของที่จะก่อให้เกิดสัญญา ดังจะเห็นได้จากมาตรา ๓๓๒ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "อนันตกรรมนั้น ได้แก่การใด ๆ อันทำโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัครมุ่งโดยตรงต่อการผูกพันสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ" ซึ่งแสดงให้เห็นอยู่ในตัว โดยชัดแจ้งแล้วว่าไม่ต้องมีสัญญาข้อบกพร่องก็เกิดสัมพันธ์ขึ้นได้ และหากเกณฑ์ก่อให้เกิดสัญญาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๒ ลักษณะ ๒ ทงลักษณะกัมแคเพียงคำเสนอ (offer) กับคำสนองรับ (acceptance) ซึ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดสัญญา เช่น เราบอกขายรถยนต์กับเพื่อนเราราคา ๕๐๐ บาท นคอคำเสนอขาย เมื่อเพื่อนเรารับคำ ตอบว่าตกลงซื้อตามราคานั้น เพื่อนเราทำคำสนองรับ สัญญาซื้อขายก็เกิดขึ้นทันทีตามคำสนองรับ แต่ถ้าเราทำคำเสนอขอยืมเงินเพื่อนไปเสียคำตอบได้กฎหมายในวันพรุ่งนี้ซึ่งเบนวนสุดตาย เพื่อนเราทำคำสนองรับว่าได้ครนถงวอนนดเพื่อนไม่ยอมให้เรายืมเงิน ตามหลักกฎหมายทกดาวข้างต้นก็น่าจะคิดว่า สัญญาจะใหยืมนนเกิดขึ้นแล้ว คู่สัญญามัดทชทจะจัดการไปตามกฎหมายได้ แต่เมื่อมาระตถถึงว่าการให้กนยืมของไปไซนน ผู้ให้ยืมไม่ได้รับประโยชน์อะไรตอบแทน (เว้นแต่ยแต่การกขมเงินซึ่งคิดเอาดอกเบยกนได้ หรือในการให้ยืมไซต้นเปลืองซึ่งผู้ให้ยืมอาจจะเรียกค่ามาเห็นใจได้ ดังจะได้อธิบายต่อไปภายหลัง) ฉะนั้นจึงไม่น่าจะยอมรับบังคับ สัญญาจะใหยืมทเกิด ชนด้วยคำเสนอ และคำสนองเท่านั้น

๔ ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอน, การพะนันขั้นต่อ

สัญญายืม ทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งแยก
ออกเป็น ๒ ชนิด คือ

๑. สัญญายืมใช้คงรูป (Loan for use)
๒. สัญญายืมเงินใช้ส่นเปลือง (Loan for consumption)

สัญญายืมใช้คงรูป

มาตรา ๖๕๐ ให้บทวิเคราะห์ว่า "อันว่ายืมใช้คงรูปนั้นคือสัญญา
ซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ยืม ให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ยืมใช้ส่น
ทรัพย์อันหนึ่งสิ่งใดได้เปลือง และผู้ยืมตกลงจะคืนทรัพย์ ส่นนั้นเมื่อ
ได้ใช้ส่นเรียบร้อยแล้ว"

ลักษณะของสัญญายืม ใช้คงรูปที่มีบทวิเคราะห์อยู่ข้าง บนแยก
ออกได้ดังต่อไปนี้ :-

(๑) ผู้ยืมไม่ได้กรรมสิทธิ์ คงได้แต่สิทธิครอบครองเท่านั้น
กรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ให้ยืมคงอยู่แก่ผู้ให้ยืม

(๒) สัญญายืมใช้คงรูปเป็นสัญญาเฉพาะตัวผู้ยืม กล่าวคือ
เมื่อผู้ยืมตายสัญญาผูกพันอันระงับ (มาตรา ๖๕๗) ทายาทของผู้
ยืมไม่มอำนาจที่จะเอาทรัพย์ที่ยืมไปใช้ต่อ

(๓) ผู้ยืมได้ใช้ส่นทรัพย์นั้นได้เปลืองโดย ไม่ต้องเสียค่าเช่า -
เห็นจรรยาบรรณให้แก่ผู้ยืม ตามการให้มาเห็นจตอบแทนการให้ยืมทรัพย์
ไปใช้แล้ว การยืมนั้นอาจจะกลายเป็นสัญญาเช่าทรัพย์กันไป เช่น
เราพูดขอยืมรถยนตร์ของเพื่อนเราเพื่อไปเที่ยวตากอากาศโดยคิดค่าบอวย
การให้ชั่วโมงละ ๓ บาทตงน

(๔) ผู้ยืมตกลงจะคืนทรัพย์สิน เมื่อได้ใช้ทรัพย์สินแล้ว เช่น
ขอยืมแหวนเพื่อแต่งงานรัฐธรรมนูญ เมื่อไปเที่ยวมาเสร็จแล้ว
คืนคนแหวนนั้นให้แก่เจ้าของ

ตามธรรมดาเวลาจะยืมทรัพย์สินเขาไปใช้ โดยมากเจ้าของมักถาม
ก่อนให้ยืมว่าเมื่อได้จะคืน ผู้ยืมก็จะให้คำตอบว่าเมื่อนั้นเมื่อนั้น จึง
เป็นอันตกลงได้ว่าผู้ยืมตกลงจะคืนเมื่อใช้เสร็จหรือเมื่อถึงกำหนดเวลา

(๕) ทรัพย์สินที่ยืมนั้นต้องเป็นวัตถุมีรูปร่างสามารถจะส่งมอบ
แก่กันได้เช่นสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๓๐๓

ในบทวิเคราะห์ศัพท์ที่กล่าวถึงไว้ว่า “ทรัพย์สิน” ซึ่งตาม
มาตรา ๘๘ หมายความว่าวัตถุไม่มีรูปร่างด้วย เช่นสิทธิต่าง ๆ
เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในครอบครัวหรือสิทธิของรอง
คิดในโรงศาลนี้ ไม่สามารถที่จะส่งมอบให้ยืมกันได้ ฉะนั้นมาตรา
๒๕๐ ใช้คำว่า “ทรัพย์สิน” ก็ไม่ควรจะตีความเลยไม่ว่าสิทธิก็เป็น
วัตถุที่ส่งมอบกันได้

ปัญหาที่ยังมากกว่า “อสังหาริมทรัพย์” จะเป็นวัตถุให้ยืมกัน
ได้หรือไม่ เพราะคำว่า “ทรัพย์สิน” ในบทวิเคราะห์ศัพท์นั้นรวมความ
ถึงอสังหาริมทรัพย์ด้วย

ตามหลักกฎหมายของต่างประเทศ เช่นอังกฤษ เป็นต้น มีว่า
ทรัพย์สินให้ยืมกันได้ต้องเป็นสังหาริมทรัพย์เท่านั้น อสังหาริมทรัพย์
(real property) จะเป็นวัตถุแห่งสัญญาให้ยืมไม่ได้ การที่บุคคลหนึ่งให้
บุคคลอีกคนหนึ่งใช้ที่ดินชั่วคราวไม่ว่าจะใช้ที่ดินนั้นโดยวิธีใด ๆ เช่น ให้

๖ ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพะนันขั้นต่อ

คังแฉงตอยชายของเบ็นคณ กฏหมายอังกฤษถือว่าการยอมให้เข้า
ไปอาศัย (leave and license) ไม่ใช่สัญญายืมไรที่ดิน ซึ่งเจ้าของที่
ดินจะต้องรับผิดชอบในเมื่อบุคคลนั้นได้รับอันตราย เช่น เรามักเห็นแปลง
หนึ่ง เราได้วางฝากตกใจไว้ ถ้าเราให้เพื่อนเข้าไปอาศัยอยู่โดยไม่ได้
บอกให้เพื่อนทราบว่ามิหลุมฝากซ่อนไว้ในที่นั้น เราต้องรับผิดชอบ
เราไปตกหลุม ฝากท่าเท้า (ดู (Wyatt on Bailments page 81)

ส่วนกฎหมายของเราก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็
ไม่มีใครพูดหรือใช้คำว่าให้ยืมที่ดิน ทำไร ทำนา โดยมากก็จะใช้คำว่า
ให้ที่ดินอาศัยอยู่ อาศัยทำกิน เช่น:-

กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ (ดูกฎหมายราชบุรีเดิม ๓ หน้า ๕๒๕
ถึง ๕๔๓) ซึ่งกล่าวถึงการยืมทรัพย์และอาศัยที่ดินทำประโยชน์ไม่มี
ตอนใดใช้ศัพท์ "ยืม" สำหรับการที่อนุญาตให้บุคคลเข้าไปใช้ที่ดินเพื่อ
ประโยชน์ต่าง ๆ คงพบแต่การยืม ช้าง ม้า โค กระบือ เรือ
เกวียนและสิ่งของ ส่วนการให้ผู้อื่นเข้าไปอยู่ในที่ดินใช้ศัพท์ "อาศัย"
ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์แห่งสัญญาเป็นดังการยืมทรัพย์ทางน

พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๕๘

มาตรา ๓ "ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดถือว่ามีอำนาจอาศัยที่ดินของคนอื่น
ได้โดยบังเขตตลอดมาตามลักษณะเบ็ดเสร็จบทที่ ๔๒ และที่ดินนั้น
เป็นที่ดินออกโฉนดแผนที่แล้ว ก่อนวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ให้
ถือว่ามีอำนาจอาศัยนั้นมาจัตตะเบียน.....ถ้าละเลยไม่
จัตตะเบียน.....ให้ถือว่าไม่มีอำนาจอาศัยได้.....ภายหลังวัน

ประกาศพระราชบัญญัติฉบับหนึ่ง ห้ามไม่ให้ค้าทั้ง หาดายยกบท อาศัยใน
ลักษณะเบ็ดเสร็จมาใช้อีกต่อไป”

มาตรา ๒ “ถ้าเจ้าของที่ดินได้ออกโฉนดแผนที่แล้ว จะให้
หนึ่งผู้ใดอาศัยอยู่ในที่ดิน มีกำหนดเวลาช้าเร็วเท่าใดก็ได้ และถ้า
ความประสงค์จะให้ฟ้องร้องกัน ได้แล้ว ต้อง จดทะเบียนไว้ต่อ
ทะเบียน.....”

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเห็นได้ชัดว่าการทำให้ผู้อื่นเช่าอยู่ในที่ดิน
เรียกว่า “อาศัย” ไม่ใช่ “ยิ้ม”

คำอธิบายลักษณะที่ดินของพระยาพิชารณาปฤชามาตร์ (ผู้ช่วย
วิฆวณีย์) เล่ม ๓ หน้า ๓๔๖-๓๕๘ ซึ่งว่าด้วยให้คนอื่นเช่าไปอยู่ในที่
ดิน ในคำอธิบายได้ใช้คำศัพท์ “อาศัย” ในเรื่องบุคคลเข้าไปอยู่ใน
ที่ดินของบุคคลอื่น ไม่ได้ใช้คำศัพท์ “ยิ้ม” เลย และลักษณะของ
ผู้อาศัยในที่ดินก็แตกต่างกับลักษณะของผู้ยิ้มใช้คงรูปเช่น เจ้าของที่ดิน
ไม่มีโฉนดยอมให้ผู้อาศัยปลูกเรือนได้ไม่จริงต่อมรดกเบเนเซดคอยู่ถึง ๓
ปี ที่ดินนั้นเป็นสิทธิ์แก่ผู้เช่าอยู่ แต่จะขายที่ดินนั้นไม่ได้จะขายคงขายได้
แต่เรือนที่ปลูกเท่านั้น หรือจะพูดออกนัยหนึ่งผู้อาศัยอยู่ในที่ดินนั้นได้จน
ตลอดชีวิต (ลักษณะเบ็ดเสร็จบทที่ ๕๒-๕๖) แต่ผู้ยิ้มใช้คงรูปไม่ได้
รับสิทธิ์อย่างนั้น

ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ลักษณะ ๕ ก็ใช้
คำว่า “อาศัย” ไม่ได้ใช้คำว่า “ยิ้ม” แต่มาตรา ๓๒๘๘ ว่า การได้

มาโดยนตกรรม ซึ่งขตั้ง หาริมทรัพย์หรือทรัพย์ ดัทธิอันเกยวกับตั้งหา
 ริมทรัพย์นั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่นตกรรมจะได้ทำเป็นหนังสือและได้
 จดทะเบียน การได้มากับเจ้าพนักงานเจ้าหน้าต ซึ่งหมายความว่า
 “ดีทธิดาศัย” จะเกิดกักตอ เมื่อทำเป็นหนังสือจดทะเบียน จึงทำให้
 คิดไปว่าตราบ โดยังไม่ได้จดทะเบียน “ดีทธิดาศัย” แลว “ดีทธิ
 ดาศัย” ก็ยังไมเกิดขนตามกฎหมาย ถ้าไม่ใช้เป็นการยอมกันแต่จ ก็
 จะใช้กฎหมายลักษณะยอมมาบังคับกรณีพพาทไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นจะ
 ใช้กฎหมายอะไรเด้ามาบังคับในกรณีทให้บุคคลใช้ที่ดินทำประโยชน์เช่น
 เราให้เพื่อนเราเข้าไปอาศัยทำนา แต่ไม่ได้ไปทำหนังสือจดทะเบียน
 กับเจ้าพนักงาน เพื่อนเราจึงไม่มีดีทธิดาศัยตามกฎหมาย ถ้าฝ่ายใด
 ฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามหน้าตของคน จะใช้กฎหมายอะไรมาบังคับ
 ตามมาตรา ๑๕๐๑ ให้หน้าตบัญญัติควาด้วยหน้าตและความรับผิดชอบของผู้
 เข้ามาใช้บังคับโดยอนโตม เหตุใดกฎหมายจึงไม่บัญญัติให้หน้าต
กฎหมายว่าควาด้วยหน้าตและความรับผิดชอบของผู้ยอม ใช้คงรูปมาบังคับ
เด้า ? เมื่อกฎหมายให้หน้าตและความรับผิดชอบของผู้เข้ามาใช้บังคับ
 โดยอนโตมเช่นนี้แล้ว ก็ยอมเห็นได้ว่าผู้อาศัยมีฐานะคล้ายผู้เช่า และ
 การเช่าทรัพย์ไม่จำกัดประเภททรัพย์ทเป็นวัตถุสัญญาเช่า เราจะเช่า
 ที่ดินกนกก็ได้ โดยเหตุนี้แหละจึงอาจตั้งนษฐานได้ว่าวัตถุแห่งสัญญายัม
 ต้องเป็น “ตั้งหาริมทรัพย์” ซึ่งสามารถยึดถือครอบครอง เป็นเจ้า
 ของกรรมดัทธิ และอสังหาริมทรัพย์ ไม่น่าจะเป็นวัตถุแห่งสัญญายัมใช้
 คงรูป

สัญญา ยัม ใช้คงรูป จะบริบูรณ์ ก ต่อเมื่อได้มีการ ตั้ง มอบ ทรัพย์
ให้ยมแก่ผู้ยมหรือผู้แทนของผู้ยมตาม มาตรา ๒๔๓ เช่นเราให้คนใช้
ของเราไปยมนาฬิกาจากเพื่อนหนึ่งเรือน คนใช้ได้รับนาฬิกาแล้ว
แต่ด้วยความเดินเตื่อทำนาฬิกาแตกเสียตามทางก่อนมาถึง เราต้องรับ
ผิดชอบในการ ที่นาฬิกาเสียหายบรรดตายไป

การตั้งมอบทรัพย์ให้แก่ผู้ยม ๒ ชนิด

(๑) การตั้งมอบทรัพย์โดยตรง คือการหยิบยื่นทรัพย์นั้นให้
แก่ผู้ยม เช่นเราตั้งมอบหนังสือกฎหมายให้แก่ผู้ยมรับไป.

(๒) การตั้งมอบโดยปริยาย คือการตั้งมอบที่ปราศจากการ
หยิบยื่นตัวทรัพย์ให้ยม เช่นส่งตุ๊กตุม้าเพื่อไปไว้ห้องที่เก็บทรัพย์
ให้ยม. หรือส่งตุ๊กตุม้าสำหรับคิดเครื่องรถยนต์ให้แก่ผู้ชอยม
รถยนต์ หรือถาทรัพย์นมสดลักษณะที่ไม่สามารถจะหยิบยกตั้งให้
กันได้ ก็แสดงกริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ยอมให้ผู้ยมขนเอาทรัพย์ไป
ใช้ เช่นเราขมตุ๊กตุม้าที่บัสนามหมาซึ่งเจ้าของไม่สามารรถจะหยิบยก
ยื่นให้เราได้. เจ้าของเพียงแต่ยอมให้เราเข้าไปตากตุ๊กตุม้าที่
ถือว่าได้มีการตั้งมอบกัน โดยปริยาย

ในการตั้งมอบโดยปริยาย ครานใดที่ผู้ยมยังไม่ได้อำนาจครอบ
ครองทรัพย์ที่ยมแล้ว ครานนั้นความรับผิดชอบยังไม่เกิดขึ้น เช่นเราตั้ง
ตุ๊กตุม้าสำหรับคิดเครื่องรถยนต์ให้แก่ผู้ยมไปเอา รถยนต์ ที่เก็บอยู่
นอกแห่งหนึ่ง ผู้ยมรับตุ๊กตุม้าไปแล้ว แต่ยังไม่ถึงตัวรถยนต์
ถารถยนต์เกิดอันตรายขึ้นด้วยประการใด ๆ ผู้ยมยังไม่ต้องรับผิดชอบ

ดีทชและหน้าทของผูยม จะมชน กคตเมอ ผูยมไปถิง และเขาครอบครอง
รถยนครนนแถว การตั้งมอบไม่จำเป็นจะตองตั้งมอบให้เฉพาะแต่
ผูยม เพียงแต่ตั้งมอบทรัพย์สินให้มแก่บุคคลผู้ใดรับมอบหมายให้
มารับมอบทรัพย์สินนุกไซได้

สัญญา ยัม ไซคังรูประงับตั้งคตเมอ :-

(ก) ผูยมถึงแก่กรรมตามมาตรา ๖๔๗ กตาวคตเมอผูยม
ตาย ทายาทของผูยมจะเอาทรัพย์สินไปใช้สอยเหมือนอย่างทผูยม
เคยใช้สอยไม่ได้ ทายาทของผูยม มหน้าทแต่จะตั้งคนทรัพย์สิน ทยม
นน ให้แก่ผู้ให้มแทนน แม้การให้มทรัพย์สินกันจะไดกำหนดเวลาดัง
คนทรัพย์สินไวกค ถ้าผูยมตายก่อนถึงกำหนดเวลาดจะตั้งคนทรัพย์สินแถว
ทายาทก็ไม่มีสิทธิจะถือเอาประโยชน์แห่งกำหนดเวदानน ทายาทจะ
ตองตั้งมอบคนทรัพย์สินในโอกาสแรกที่จะทำได้ มีฉะนนทายาทจะตองเป็น
ผู้รับผิดชอบ เช่นยมรถยนครไซมกำหนด ๓ เดือน ผูยมตายก่อนถึง
กำหนด ๓ เดือน ถ้าทายาทเอารถยนครนนไปใช้สอยคตไป ทายาท
จะตองรับผิดชอบ ไซคตักหรือตาง ๆ แถะคตต้นเปิดองแห่งนามนเครองนามน
เบนน ๑ ต ๑ แต่ถาผู้ให้มตายก่อนกำหนดเวลาดทผูยมจะตั้งคนทรัพย์สิน
สัญญา ยัม ไซคังรูปหาระงับตั้งไม่ ดีทชของผูให้มมอย่างไร ก็คกไป
แก่กองมฤตค กองมฤตคจะเรียกคนทรัพย์สินก่อนกำหนด โดยไม่มีเหตุผล
ตามกฏหมายไม่ได้. ตามอุทธาหรณขางตน ทายาทผู้ให้มจะเรียก
รถยนครคนก่อนถึงกำหนด ๓ เดือน โดยอ้างเหตุว่าสัญญา ยัม ระงับไป
เพราะผู้ให้มตายไม่ได้.

(๑) ผู้ให้ยืมบอกเด็กสัญญาตามมาตรา ๒๔๕ และผู้ให้ยืมจะบอกเด็กสัญญาได้ในกรณีดังต่อไปนี้ คือ :-

(๑) ถ้าผู้ยืมเอาทรัพย์ที่ยืมไปใช้ส่วยในการอย่างอื่นนอกจากการอันเป็นปกติแก่ทรัพย์นั้นเช่นเอากรวไกรตัดผ้าไปตัดตลอด (มาตรา ๒๔๓)

(๒) ถ้าผู้ยืมเอาทรัพย์ที่ยืมไปใช้ นอกจาก การ อันปรากฏในสัญญา เช่นขอยืมมาเพื่อจะไปปากน้ำ แต่กลับเอาไปดองเมือง ผู้ยืมต้องรับผิดชอบ ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นแก่ตัว เพราะเอาทรัพย์ไปใช้ผิดจากที่ได้สัญญา (มาตรา ๒๔๓)

(๓) ถ้าผู้ยืมเอาทรัพย์ที่ยืมไปให้บุคคลภายนอกใช้ส่วย (มาตรา ๒๔๓) เพราะการให้ยืมทรัพย์นั้นเกี่ยวกับคุณภาพของบุคคลที่ยืมด้วย ถ้าบุคคลที่มายืมเป็นคนทีละเพราะแล้ว ผู้ให้ยืมอาจจ้วงเก็จไม่ยอมให้ยืมก็ได้ แต่มีบางกรณีที่ผู้ยืมอาจให้บุคคลภายนอกใช้ส่วยแทนตนได้ซึ่งจะอธิบาย เมื่อถึงคราวที่จะกล่าวถึงถึงขั้นหน้าหน้าของผู้อ่าน

(๔) ถ้าผู้ยืมเอาทรัพย์ที่ยืมไปไว้นานกว่าที่ควร จะเอาไว้ (มาตรา ๒๔๓) แต่กำหนดเวลาแต่ไหนจึงจะถือว่าเป็นการนานกว่าที่ควร ทงนยอมแล้วแต่พฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป เช่นยืมปากกาหมกซึมเพื่อเขียนจดหมายถึงเพื่อน ถ้าผู้ยืมเอาปากกานั้นไว้คง ๒ วันก็พอจะกล่าวได้ว่า เขาปากกานั้นไว้นานเกินควร หรือยืมแหวนเพชรเพื่อแต่งไปเที่ยวงานฉลองวันชาติ ถ้าเดยวันที ๒๕ มิถุนายนไป

แล้ว ผู้ยืมยังไม่ส่งคนทักพอจะถือได้ว่าเขาแหวงหน่วไว้นานเกินควร หรือ
ยืมบนเพื่อเอาไปตรวจราชการต่างจังหวัด เมื่อกลับมาแล้วยังไม่ส่ง
คน ทักถือได้ว่าเขาบนเขาไว้นานเกินควร

(๕) ถ้าผู้ยืมไม่ส่งฉันทรวพยทียมไป เหมือนอย่างวิญญูชนจะพึง
ส่งฉันทรวพยของคน เช่นยืมหนังสือกฎหมายมาอ่าน ผู้ยืมไม่ถนอม
เก็บให้ดี เทียบโยนทิ้ง โยนขว้างทำให้หนังสือยับเยิน ซึ่งไม่มี
วิญญูชนทั้งหลายเขาใจและเก็บหนังสือกันตงหน

ดีทั้งและหน้าทของผู้ยืมใช้คงรูปมีต่อไปน คือ

(๑) ตามมาตรา ๖๕๒ ผู้ยืมจะต้องเป็นผู้เดียวชำระธรรมเนียมใน
การทำสัญญา ค่าส่งมอบ และค่าส่งคืนทรัพย์เงินไว้แต่จะได้มีกฎหมาย
บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(๒) ตามมาตรา ๖๕๓ ผู้ยืมจะต้องเสียค่าเสียหายอันเป็นปกติแก่
การบำรุงรักษาทรัพย์ต้นซึ่งยืมหน เช่นยืมมาเอาไปตี ผู้ยืมจะต้อง
เป็นผู้ออกค่าหญ้า ค่าฟาง ค่าข้าว ซึ่งเป็นอาหารของม้าตามปกติแก่
การบำรุงรักษา

(๓) ผู้ยืมจะต้องใช้ทรัพย์ต้นตามการอันเป็นปกติแก่ทรัพย์ต้นหน
เช่นยืมมาขแต่กลับเอาไปใช้เทียมรถบรรทุก หรือตามที่ได้ปรากฏใน
สัญญา เช่นขอยืมรถยนต์ไปเที่ยวปากน้ำ แต่กลับเอาไปเที่ยวดพบูร์

(มาตรา ๖๕๓)

(๔) ผู้ยืมจะต้องไม่เอาทรัพย์ทียมไว้นานกว่าที่ควรจะเอาไว้แต่
แต่ให้หนักเรียกว่านานเกินควรหน ย่อมแล้วแต่พฤติการณ์เป็นเอง ๆ

ไป เช่นขอยืมหนังสือกฎหมาย เพื่อเตรียมตัวสำหรับสอบได้เมื่อ
พ้นการสอบได้แล้วจากต้องคนให้แก่เจ้าของไป จะเอาไว้สำหรับสอบได้
คราวหน้าอีกครึ่งหนึ่ง ก็เห็นจะพอกล่าวได้ว่า เขาหนังสือกฎหมาย
เขาไว้นานกว่าที่ควรจะเอาไว้ (มาตรา ๖๔๓)

(๕) ผู้ยืมจะต้องไม่เอาทรัพย์สินที่ยืมให้บุคคลภายนอกใช้สอย
(มาตรา ๖๔๓) เว้นแต่จะปรากฏว่า ผู้ยืมไม่สามารถจะใช้ทรัพย์สินนั้น
ด้วยตนเองได้ และจำเป็นต้องให้บุคคลภายนอกใช้ทรัพย์สินนั้นเพื่อ
ประโยชน์แก่ตน เช่นผู้ยืมเป็นคนชราหรือคนพิการไม่เป็น เมื่อไปขอยืมรถ
ยนตร์จากเพื่อนมาเพื่อไปตากอากาศเช่นกัน ก็จำเป็นต้องให้คนอื่นขับไป
ให้ หรือยืมโต๊ะเก้าอี้มา ๓๐ โถง ผู้ยืมจะใช้โต๊ะเก้าอี้เพียง ๓๐ โถง
ยืมเป็นไปไม่ได้ จึงเป็นที่เข้าใจกันว่า เมื่อให้ยืมไป ๓๐ โถงแล้ว ผู้
ยืมเอาให้ผู้อื่นไป เพื่อประโยชน์ของผู้ยืมได้ โดยไม่ต้องรับผิดชอบตาม
มาตรา ๖๔๓

(๖) ผู้ยืมจะต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ยืมเหมือนเช่นวิธีที่ตนจะพึง
ส่งมอบทรัพย์สินของตนเอง (มาตรา ๖๔๔) เช่น ยืมหนังสือกฎหมาย
มา ก็ควรจะเก็บรักษาไว้ในตู้เหมือนเช่นวิธีที่ตนจะพึงส่งมอบทรัพย์สิน
ของตนเอง.

ส่วนการระวังรักษาทรัพย์สินที่ยืม จะต้องใช้ความรู้ความชำนาญ
พิเศษ (skill) เพื่อส่งมอบทรัพย์สินด้วยหรือไม่นั้น ขอนกฎหมายของเรา
ไม่ได้บัญญัติไว้ให้ชัดเจน แต่ตามกฎหมายอังกฤษแล้ว การส่งมอบทรัพย์สิน
อย่างวิธีที่ตนจะพึงส่งมอบทรัพย์สินของตนเองนั้น รวมถึงการใช้ความรู้

ความชำนาญพิเศษแก่ทรัพย์สินนั้นด้วย ถ้าหากว่าผู้ยืมมีความชำนาญ
พิเศษ [ดู Jenk's Digest of English Law, 2nd Ed. Vol. I page
199 § 439 (a)] เช่น ผู้ยืมเป็นคนชอบเดินกตด้วยไม้ต่าง ๆ เมื่อไป
ขอยืมกตด้วยไม้จากผู้อื่นมาเพื่อตัดอก ก็จะต้องใช้ความรู้ความชำนาญ
พิเศษที่จะรักษา กตด้วยไม้

(๗) ผู้ยืมจะต้องใช้ทรัพย์สินตามเวลาที่กำหนดกันไว้.

(๘) ผู้ยืมจะต้องส่งทรัพย์สินคืนตามกำหนดเวลาที่สัญญากัน
ไว้ หรือตามเดิมเวลาที่กำหนดกันไว้ให้คืนทรัพย์สิน เมื่อผู้ยืมได้ใช้
เสร็จทรัพย์สินแล้วแล้วตามการอันปรากฏในสัญญา (มาตรา ๖๔๖)
เช่น ขอยืมรถยนต์เพื่อไปแต่งงาน เมื่อเสร็จการแต่งงานแล้วก็ต้อง
คืนรถยนต์ให้เจ้าของ จะเก็บเอาไว้ใช้ในการอื่นต่อไปอีกไม่ได้.

ถ้าหากว่าผู้ยืมไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้อง ตามหน้าที่ของตน ทมอยุ่ตาม
มาตรา ๖๔๓ และ ๖๔๔ แล้วก็เป็นเหตุให้ผู้ให้ยืมบอกเลิกสัญญาได้
(มาตรา ๖๔๕) และผู้ยืมจะต้องรับผิดชอบในเหตุที่ทรัพย์สินนั้นสูญหาย
หรือบอบสลายไปอย่างหนึ่งอย่างใด แม้ถึงจะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เว้น
แต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไร ๆ ทรัพย์สินนั้นไม่ควรจะสูญหาย หรือบอบสลาย
อยู่นั่นเอง เช่น เราขยืมมาเราเข้าไปปากน้ำ แต่เราล้มเอาเข้าไปพบ
น้ำพลาซาหักใช้การไม่ได้ เราจะต้องรับผิดชอบในราคามันให้แก่เจ้าของ
เงินไว้แต่เราจะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไร ๆ มันนั้นจะต้องพลาซาหักใช้การ
ไม่ได้ นั่นแหละเราจึงจะพ้นจากความรับผิดชอบ.

สิทธิและหน้าที่ของผู้ให้ยืม

ผู้ให้ยืมมีสิทธิดังต่อไปนี้ คือ :-

(๑) ผู้ให้ยืมมีสิทธิจะบอกเลิกสัญญาได้ และได้รับค่าเสียหาย
ในเมื่อผู้ยืมประพฤติฝ่าฝืนต่อความในมาตรา ๒๔๓ - ๒๔๔ และทรัพย์สิน
ยืมนั้นเกิดเสียหายและบุบสลาย (มาตรา ๒๔๕)

(๒) ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาสำหรับสิ่งยืมหรือใช้ทรัพย์สิน และ
เวลาที่ได้ล่วงพ้นไปพอแก่การทวงถามจะได้ใช้ทรัพย์สินนั้นแล้ว ผู้
ให้ยืมมีสิทธิจะเรียกทรัพย์สินนั้นก่อนที่ผู้ยืมใช้ทรัพย์สินนั้นแล้ว
เช่น ยืมหนังสือกฎหมายไปเพื่อเตรียมสอบได้ เมื่อถึงคราวสอบได้ ผู้
ยืมไม่ได้เข้าสอบเพราะไม่ได้มั่นใจว่าจะสอบได้ได้ จึงยังไม่ส่งหนังสือ
นั้นคืน โดยตั้งใจจะเก็บเอาไว้สำหรับสอบได้ในคราวหน้าเช่นนี้ ผู้ให้
ยืมมีสิทธิจะเรียกหนังสือคืนเมื่อเสร็จการสอบได้คราวที่แล้ว (มาตรา
๒๔๖ วรรคต้น)

(๓) ถ้าเวลาไม่ได้กำหนดกันไว้ทั้งในสัญญาและไม่ปรากฏว่ายืมไป
ใช้เพื่อการใดแล้ว ผู้ให้ยืมมีสิทธิจะเรียกทรัพย์สินคืนเมื่อใดก็ได้ (มาตรา
๒๔๖ วรรคสุดท้าย)

ถ้าให้ยืมไปใช้สร้อยคดอดตายของผู้ยืม และผู้ให้ยืมตายเสียก่อน
ทายาทของผู้ให้ยืมจะเรียกทรัพย์สินคืนไม่ได้ (ดูคำพิพากษาฎีกา
ที่ ๓๓๘/๒๔๗๘)

(๔) ผู้ให้ยืมมีสิทธิจะติดตามเอาทรัพย์สินที่ให้ยืมคืนเมื่อทรัพย์สิน
นั้นไปตกอยู่กับบุคคลที่ ๓ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๓/๒๔๗๐)

ส่วนหน้าที่ของผู้นายมหนประนอมตกกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้
บัญญัติไว้ในลักษณะ ๘ เดย ถึงกระนั้นกฎหมายยอมมหนาท ดัง
ต่อไปนี้ คือ :-

๑. ถ้าไม่มสัญญาทอนใจประการใดประการหนึ่งแล้ว ผู้นายมม
หนาทจะแจ้งให้ผู้นายมทราบถึงการชำระบับดตายแห่งทรัพย์ทไทยม ซึ่ง
ผู้นายมทราบอยู่แล้วอาจจจะเกิดอันตรายต่อผู้นายมเมื่อผู้นายมเอาทรัพย์น
ไปใช้สรอยความปกคตรงคความม่งหมายทยอม เช่น ซอยมบไปยงน
ผู้นายมทราบแล้วว่า ถ้ากตองราว ถ้ายงหนก ๆ จะระเบคได้ แต่ผู้ให้
ยอมบับดบงไม่แจ้งให้ผู้นายมทราบคงน ถ้าบนระเบคถากตองแตก ทำให้อ
ยอมใตรบบาศเจบเซนน ผู้นายมจะตองรับผคชอบใช้ค้ำเดี่ยหาย (ดู

Jenk's Digest of English Civil Law, 2 - nd. Ed. page 198 § 438)

๒. ในขณะทยอมไปน ผู้นายมจาคองออกค้ำใช้จ่ายโดยค้วนและ
เบนการจาเบนทตุด เพอบองกนอันตรายซึ่งอาจจจะเกิดจกการบกพรอง
ชำระบับดตายของทรัพย์นนแล้ว ทงผู้นายมไม่ดำมารกบออกกถากแกผู้น
นายมทราบก่อนใดแล้ว ผู้นายมจะตองรับผคชอบใช้ค้ำดินใหม่ทดแทน
หรือใช้ค้ำทคตองแกผู้นายม

อายุความ

สัญญาชมใช้คงรูปนหมอายุความกำหนดใจเมนพเคษดำหรับตทช
ของผู้นายมจะพองเรยกค้ำทดแทนอนเกยวกับการใช้คงรูป อายุความ
๕๕. นมกำหนด ๖ เดือนบตงคควนต้นสัญญา คือ ฉนทคททรัพย์ทยอมหรือ
ฉนททรัพย์นนใตสัญญาชบับดตายตง ตามมาตรา ๖๔๔

อายุความ นจำกตไฉณะเพาะดำหรับดีทชเรียก ร้องค่าทดแทนใน
เมื่อทรัพย์ทให้ยมชำระคดีเสียหายแทนนมใดเกยวถึง การเรียกทรัพย์ทให้
ยมคน ดังคำพิพากษาฎีกาท ๗๗๕/๒๔๗๒ คดีระหว่าง นางมิ่ง คุ่มมุด
โจทก์ นายอยู่ อุดมสัน จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงใดควมว่าเมื่อวันที่
๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ จำเลยยืมทองคำของโจทก์หนัก ๒๕ บาท
ราคา ๓,๐๐๐ บาทไปจำนำ โดยสัญญาว่าอย่างช้ามีเดยจะถายมากนให้
ครบครบกำหนดโจทก์ไปขอคืน จำเลยก็ผิด ในปลายมี พ.ศ. ๒๔๗๔
จำเลยผ่อนใช้ราคาทองคำให้โจทก์ ๒ ครั้งเป็นเงิน ๕๕ บาท และจำเลย
แจ้งแก่โจทก์ว่าผู้รับจำนำเอาทองเป็นดีทชแล้ว เพราะเกินกำหนดไถ่
โจทก์จึงฟ้องเรียกราคาทชาย

จำเลยคดีฟ้องว่า ฟ้องของโจทก์ขาดอายุควมตามมาตรา ๒๔๗
คำตฎีกาตัดสินว่า จะยกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา ๗๔๗ มาปรับคณไม่ไค เพราะมาตรานเป็นบทบังคับดำหรับการ
ฟ้องเรียกคืนใหม่ทดแทนในเมื่อของทยมชำระคดีเสียหาย ไม่ใช่ดำหรับ
การฟ้องเรียกทรัพย์คน และการที่จำเลยผ่อนใช้ราคาทองเป็นการรับ
สภาพหนตามมาตรา ๓๗๒ ทำให้อายุควมตัดหยุดตั้งจึงให้จำเลย
ใช้ราคาทองให้โจทก์

ยืมใช้สินเปลือง

มาตรา ๒๕๐ ให้บทวิเคราะห์ไว้ว่า “อันว่ายืมใช้สินเปลืองนั้น
คือสัญญาซึ่งผู้ให้ยืม โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ชะนิตใช้ ไปคืน ไปหน
เป็นปริมาณมีกำหนดให้ไปแก่ผู้ยืม และผู้ยืมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สิน

เป็นประเภท, ชนิด, และปริมาณเช่นเดียวกันให้แทนทรัพย์สินซึ่งให้
ยมนน

ลักษณะของสัญญา ยัม ใช้ได้เปิดองมคังน คือ ;

(๑) ผู้ให้ยัม โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้ยมนนโดยเด็ดขาด
ผู้ยมนนจะครอบงำเพราะเหตุเดียวของตน เมื่อได้รับมอบของที่ยมนน
แล้ว เช่น นายแดง ให้นำค้ายมนนนามนเบนชน & ดิเคอร์และได้ส่งมอบให้
กับนายดำรับไปแล้ว ถ้านามนเบนชนหกหรือระเหยหมด นายดำก็
ต้องรับผิดชอบเอาชื่อนามนเบนชน & ดิเคอร์มาใช้กับนายแดงเมื่อถึงคราว
ที่จะต้องใช้

(๒) ทรัพย์สินที่ ยมนนจะครอบงำเป็นทรัพย์สินชนิดที่ใช้ไปสิ้นไป
ดังททานจำแนกไว้ใน มาตรา ๓๐๒ และ ๓๐๓ คือ ดั่งกมะทรัพย์ และ
โภคทรัพย์ เช่น ข้าว, นามน, แม้ง, ถั่ว, เหล้า, เบ็นตั้น แต่ตาม
หลักกฎหมายฝรั่งเค้ากล่าวไว้ว่า ถ้าทรัพย์สินดังกล่าวจะเป็นประเภท
เดียวกันแต่แตกต่างกันในลักษณะต่างๆ ไปด้วย เช่น ข้าวต่าง ๆ เป็น
ต้นแล้วจะให้ยมนนใช้ได้ไม่ได้ (ดู Cachard's French Civil
Code S. 1894) และ

(๓) ทรัพย์สินที่ ยมนนเป็นปริมาณที่กำหนดเช่น นามน & ดิเคอร์
ข้าวสารครึ่งกิโลกรัม, ผู้ยมนนเพียงแต่ตกลงว่า จะคืนทรัพย์สินเป็น
ประเภท, ชนิด, และปริมาณเช่นเดียวกันให้แทนทรัพย์สินซึ่งให้ยมนน
กล่าวคือ ผู้ยมนนไม่จำเป็นต้องส่งคืนทรัพย์สินที่ยมนน เช่น ยมนนนามน
ชนิดตราเปิดอกหอยมาใช้ & ดิเคอร์ เมื่อถึงคราวจะส่งคืนก็จัดหา

มุนษะนิตน ๕ ตเคอรัมอบให้แกผู้ไฮยม และถ้าไม่ดำมารกที่จะตั้งนำมัน
ชะนิตนนโตกคองไซราคาทชอชากนในขณะทคนทรพยน

(๕) คู่สัญญาอาจจะตกลงให้บำเหน็จผลประโยชน์คอกันได้ เช่น
ผู้ยม ๆ เงินคกตงให้คอกเบยแกผู้ไฮยมชงละ ๓ บาทคอกเคอน

สัญญายืม ใช้สันเปตองเหมอนกบสัญญายืมใช้คกรูปยอมบริบูรณ์
คอกเมอตั้งมอบทรพย ด้นทยม การตั้งมอบไม่จำเป็นคองตั้งมอบให้
แกผู้ยมโดยตรง และจะตั้งมอบคอกวชโตวชหนึ่ง คกถาวแต่วใน
เรองยืมใช้คกรูปก็ได้ คกควอย่าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๑/๒๔๗๒ คดีระหว่างนางวร โจทก์ นาย
หรม, นางชุ่ม จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงได้คความว่า น.มารดาจำเลย
และโจทกกบพนองอนรวม ๖ คนได้รับมฤตกทนาของมารดา ๒ แปตงชง
จำนองไวแกผู้มชอ แต่ น.มารดาจำเลยคายไปเดี้ยก่อน จำเลยเป็นผู้
ผู้รับมฤตกแทน โจทกผู้เคยวไดคอกเงินโตมาเพื่อแบ่งมทรพยกน
และจำเลยไดเคาเงินชองโจทกไปใช้ส่วนคว บางคครวมกันเป็นเงิน ๓๘๐
บาท จึงทำสัญญาให้โจทกไว้ ๕๐๐ บาท เมื่อทำสัญญาแล้วโจทกก็
ได้ให้เงินจำเลยอีก ๒๐ บาท จำเลยไม่ใช้เงินโจทก ๆ จึงฟ้อง จำเลย
ให้การรับว่า ได้ทำสัญญาจริง แต่คอกู้ว่าไม่ได้รับเงิน

คำตฎีกาคคต้นยนตามคำตคทชรณว่า ถึงแม้วันในพองกับในวัน
สัญญาไม่ตรงกันก็ไม่สำคัญ เพราะจำเลยรับว่าได้ทำสัญญาให้โจทก
จริงแล้ว แต่ทจำเลยไม่ได้รับเงิน ๕๐๐ บาทไปจวกโจทก เมื่อทำสัญญา
นนคปรากฎว่าจำเลยเป็นหนโจทกเนื่องจากการโกทนา และเคาเงินชอง

โจทก์ไปใช้ส่วนตัวอยู่ก่อนแล้ว และโจทก์ได้จ่ายให้ภายหลังออกตั้งน
สัญญาที่แท้จริงใช้ได้ตามกฎหมาย ให้จำเลยใช้เงินแก่โจทก์ตาม
สัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๘/๒๔๗๖ ๒๕๐/๒๔๗๖ คดีระหว่างหลวง
ดิทักษ์เทพการ โจทก์ นายกิมเต็ง นายชบ หลวงมณีนฤเบศร์ จำเลย
ซึ่งขอเท็จจริงได้ความว่า โจทก์และจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ได้กู้เงิน โจทก์คนละ
๕๐๐๐ บาท โดยไม่ต้องการรับเงินมา และยอมให้โจทก์จ่ายเงินจำนวน
นั้นเข้าในหุ้นส่วนตามที่ได้ตกลงกันไว้ และโจทก์ได้จ่ายเงินจำนวน
นั้นให้แก่ผู้ขายและขอโรงน้ำแข็ง ในนามของหุ้นส่วน ในการกู้เงินจำเลย
ที่ ๑ เป็นนายประกัน บัดนี้โจทก์ฟ้องเรียกเงิน

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าพฤติการณ์ดังกล่าวนี้ เท่ากับจำเลยได้รับ
เงินตามสัญญาแล้ว จึงให้จำเลยใช้เงินแก่โจทก์ตามสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๑/๒๔๗๖ คดีระหว่างพระศักดิ์เดณี โจทก์
หลวงแพทรวรวัต จำเลย ซึ่งได้ความว่าผู้ประมุขได้ในการเดินเขร
ทำหนังสือกู้เงินที่ประมุขได้ไปให้ไว้ ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามจำนวนใน
สัญญา ไม่ใช่จำนวนเงินสดที่รับไปจริง กล่าวคือทนายเอกสารกู้เป็น
จำนวนเงิน ๓,๖๘๐ บาท แต่จำเลยได้รับเงินสดไปเพียง ๑๒๓ บาท ๕๘
สตางค์เท่านั้น จะต่อสู้ว่าเป็นลูกหนี้ โจทก์ตามจำนวนเงินสดที่รับไป
ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๘๘/๒๔๗๕ คดีระหว่างนายเต็งเกี้ยวโค้ววานิช
โจทก์ นางหัดกับพวก จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงได้ความว่า จำเลยได้

ทำสัญญาเงิน ๕๐๐ บาท และในสัญญาหม้อข้อความว่าจำเลยได้รับ
เงินจำนวนหนึ่งแล้ว แต่จำเลยอ้างว่าจำเลยได้รับเงินไปเพียง ๒๐๐ บาท
เท่านั้น ไม่เต็มตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา เพราะฉะนั้นสัญญาเงิน
๕๐๐ บาทไม่สมบูรณ์เต็มตามจำนวนเท่าที่ปรากฏในสัญญาตามประมวล
แพ่ง มาตรา ๖๕๐ วรรค ๒

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยจะนำบุคคลมาสืบแก้ไขสัญญาว่าตนยังมี
ได้รับเงินไปครบถ้วนหาได้ไม่ และบทบัญญัติแห่งประมวลแพ่ง มาตรา
๖๕๐ วรรค ๒ นั้น ท่านว่าหาได้ขัดแย้งกฎหมายลักษณะพะยานเรื่อง
การสืบแก้ไขเอกสารไม่ ให้จำเลยใช้เงินโจทก์ตามสัญญา

ตามที่กล่าวแต่สัญญาใช้ส่นเปิดของหนผู้ให้ยืม โอนกรรม-
สิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ผู้ยืม เพราะฉะนั้นบุคคลผู้ให้ยืมจะต่อมอำนาจ
โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้

สิทธิและหน้าที่ของผู้ยืม

ผู้ยืมมีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้ :-

(๑) ผู้ยืมมีสิทธิที่จะใช้ทรัพย์สินที่ให้ยืมโดยวิธีใด ๆ ก็ได้ตามใจ
สมัคร ผู้ให้ยืมไม่มีอำนาจจะกักตวงห้ามปรามเพราะเหตุว่า ผู้ให้ยืม
ได้โอนกรรมสิทธิ์เด็ดขาดให้แก่ผู้ยืมแล้ว เช่น ขอยืมหนังสือไปหว่าน
ผู้ยืมกลับใจเอาทรัพย์สินไปให้มากน ผู้ให้ยืมไม่มีอำนาจที่จะห้ามได้

(๒) ผู้ยืมมีหน้าที่จะต้องใช้ค่าฤชาธรรมเนียม (รวมทั้งอากร
แสตมป์ด้วย) ในการทำสัญญา, การส่งมอบและส่งคืนทรัพย์สินซึ่งยืม
(ดูมาตรา ๖๕๓)

(๓) ผู้ยืมมีหน้าที่จะต้องส่งคืนทรัพย์สินเป็นประเภท, ชนิด, และปริมาณเช่นเดียวกันให้แทนทรัพย์สินซึ่งให้ยืมนั้น ตามกำหนดเวลาที่ได้สัญญาไว้หรือเมื่อถูกเรียกร้องให้คืนตาม มาตรา ๖๕๒ เพราะทรัพย์สินที่ให้ยืมนั้นสูญหายและถูกทำลายโดยการไร้ จึงจะตั้งคืนทรัพย์สินให้ไม่ได้ ถ้าผู้ยืมไม่สามารถจะส่งทรัพย์สินนั้นเป็นประเภท, ชนิด, หรือปริมาณได้ ผู้ยืมมีหน้าที่จะต้องส่งราคาของนั้น โดยคำนึงถึงเวลาและสถานที่ จะส่งมอบทรัพย์สินตามที่ได้สัญญาไว้ ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาและสถานที่นั้น ผู้ยืมจะต้องใช้ราคาทรัพย์สินในขณะที่ให้ยืมและส่งมอบ ณ สถานที่ ที่ให้ยืมด้วย (ดู Cachard's French Civil Code S. 1903) ถ้าผู้ยืมไม่ส่งคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาตามเวลาที่กำหนดไว้ หรือตามเวลาที่ผู้ให้ยืมบอกกล่าวและกำหนดเวลาให้ส่งคืนตาม มาตรา ๖๕๒ ผู้ยืมมักได้ชื่อความผิดตาม มาตรา ๒๐๔ และจะต้องใช้ค่าเสียหายตาม มาตรา ๒๒๒ และตามหลักกฎหมายฝรั่งแล้วผู้ยืมจะต้องเสียค่าสินไหมทดแทนหรือดอกเบี้ยคงแต่จนพอใจ (ดู Cachard's French Civil Code S. 1094)

สิทธิและหน้าที่ของผู้ให้ยืม

(๑) ผู้ให้ยืมมีสิทธิจะให้คำบอกกล่าวแก่ผู้ยืมคืนทรัพย์สินซึ่งยืมไปภายในเวลาอันสมควร ถ้าในสัญญาไม่มีกำหนดเวลาให้คืนทรัพย์สินและผู้ยืมจะต้อง กำหนดเวลาอันสมควรไว้ในคำบอกกล่าวนั้นด้วยตาม มาตรา ๖๕๒ แต่กำหนดเวลาเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นการสมควรย่อมแล้วแต่พฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป เช่นผู้ยืมอยู่ต่างจังหวัด

ก็ควรจะกำหนดเวลาให้พอที่เขาจะกลับมาถึงกรุงเทพฯ ได้ เพื่อทำการ
คณทรัพย์

(๒) ผู้ให้ยืมมีหน้าที่จะต้อง ระยะเวลาไม่เรียก ร้อง ให้ผู้ยืม คณทรัพย์
ก่อนถึงกำหนดที่ได้อัญญาแล้ว เพราะตามกฎหมายต้นนิตยฐานไว้
ก่อนว่าการกำหนดเวลายานนี้ เพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายตุกหน (ตูมาตรา ๓๕๔
แฉะ ๒๐๓)

แต่ถ้าผู้ยืมและผู้ให้ยืมได้อัญญากันว่าให้ผู้ยืม คณทรัพย์เป็นประเภท,
ชนิดหรือปริมาณ คือเมื่อผู้ยืมสามารถหรืออยู่ในฐานะที่จะคืนได้เช่น
คำตักอาจกำหนดเวลาให้ตามสมควรแก่พฤติการณ์ เพื่อคณทรัพย์หรือ
ชำระราคา (ดู Cachard's French Civil Code S. 1900)

(๓) ตามหลักกฎหมายฝรั่งเศสได้กล่าวไว้ว่าผู้ให้ยืมมีหน้าที่จะ
ต้องรับผิดชอบถ้าผู้ให้ยืมรู้แต่ว่า ทรัพย์ที่ให้ยืมไปนั้นบอบช้ำอาจ
จะทำอันตรายแก่ผู้ยืมได้ - และผู้ให้ยืมก็มิได้บอกกล่าวให้ผู้ยืมทราบ
เช่นให้ยืมสิ่งของที่เสียหายไปรับประทานเป็นเหตุให้เขาได้รับอันตราย (ดู
Cachard's French Civil Code S. 1898)

ตามที่ได้กล่าวไว้แต่ในตอนที่นั้นเป็นเหตุทั่วไปสำหรับถารยืม
ใช้ต้นเปิดของทรัพย์ต้นทางหลาย นอกจากการกัยมเงินซึ่งกฎหมาย
บัญญัติข้อบังคับไว้เป็นพิเศษ ว่าการกัยมเงินกว่า ๕๐ บาทขึ้นไปนั้น
ตามเดิมหลักฐานแห่งการกัยมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ตงตายมือ
ขอผู้ยืมเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ (ตูมาตรา
๒๕๓ วรรคต้น)

คำว่า "เงิน" ในที่นี้ตามระบบภาษาอังกฤษใช้คำว่า "money" ซึ่งหมายความว่าเงินเหรียญต่าง ๆ ธนบัตร และสิ่งต่างที่ใช่เป็นเครื่องสำหรับแลกเปลี่ยนทรัพย์อย่างอื่น ๆ แต่คงจะไม่ได้หมายความว่ารวมถึงเงินแท่งด้วย ฉะนั้นการให้ยืมเงินแท่งซึ่งมีราคาเกินกว่า ๕๐ บาท แต่ไม่จำเป็นต้องทำหลักฐานแห่งการยืมเงินเป็นหนังสือต่อตายมือของผู้ยืม

กฎหมายต้องการให้ผู้ทำหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินเป็นหนังสือในกรณีการกู้ยืมเงินเกินกว่า ๕๐ บาทขึ้นไป แต่ทำให้เขายืมสิ่งของและเงินไปทำทุนต้องทำเป็นหลักฐานเป็นหนังสือตามฎีกาที่ ๙๕/๒๔๗๕คดีระหว่างนายแบ๊ะ ชุมจิตร โจทก์ นายได้กิมซุ่น จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงได้คิดว่าจำเลยได้รับสิ่งของและเงินของโจทก์ไปทำทุนเผ่าถ่านจำเลยส่งถ่านมาให้โจทก์ขาย ๕ ปี จำเลยยังคงเป็นหนี้โจทก์ ๑๐๐๐ บาทเศษ (โดยไม่มีหนังสือเป็นหลักฐาน) ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หนรายนส่งเพราะให้เขาตกขณะกุมได้เมื่อไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ โจทก์ฟ้องไม่รับ

ถ้ากู้ยืมเงินเกินเพียง ๕๐ บาท หรือต่ำกว่าก็ไม่จำเป็นต้องทำหลักฐานเป็นหนังสือก็มผลตามกฎหมาย ตามฎีกาที่ ๒๒๒/๒๔๗๓ คดีระหว่างนางไปหวย โจทก์ นางสาววิทย์ โฉมการ จำเลย ซึ่งศาลฎีกาคัดเห็นว่า กู้ยืมเกินเพียง ๕๐ บาท ไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือฟ้องร้องให้ใช้ได้ และหนังสือรับรองหนี้ของจำเลยซึ่งจำเลยวานเขาเขียนและเซ็นชื่อแทน ไม่ถือว่าเป็นหนังสือรับรองหนี้ หรือหลักฐานแห่งการกู้ยืมที่ใช่ได้ตามกฎหมาย

เรื่องทศาคัญกาแปดง ดัญญาชอชวยเตดขาดระบบหนึ่ง ซึ่งมีข้อความ
ตอนหนึ่งว่า จำเลยได้รับเงิน ๒๐๐ บาทจากโจทกแถวและลงวันเดือนปี
ประทับตราจำเลยกับลงชื่อพะยาน คำตัญญาฉนวนจณยว่าเอกดารพนนไม่มี
ถอยคำหรือใจความล่อให้เห็นว่ามีการกัยม จะฟังเป็นหลักฐานว่าจำเลย
กัยมเงินโจทก ๒๐๐ บาทไม่ได้

หลักฐานแห่งการกัยม ไม่จำตอองมีความอยู่ในเอกดารระบบเดียว
เหมือนอย่างดัญญากัยมก็ใช้ได้ ถ้าปรากฏว่าเมื่อเขาข้อความในเอก
ดารต่าง ๆ มาอ่านรวมเข้าได้ความว่ามีการกัยมกัน ตามฎีกาที่ ๑๕๖/
๒๕๗๗ ศติระหว่างคุณหญิงส่งอนต์รศกคมนตรี โจทก พะยาพะธา
ชพบรบาต จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงได้ความว่าจำเลยมีเจตหมายถึงเจ้า
พะยาสุรศักดิ์ (พิชาย) กถาวความหลายเรื่องและกถาวถึงหนัน
ของจำเลย มีข้อความตอนหนึ่งว่า “เวถานเกด่า ๆ หมดทพงมองไม่
เห็นใครนอกจากชอบารมีฟ้าเทากฤณาตบรอนต์ก ๕๐๐๐ บาท เพอตั้ง
ตอกเบยพระคตงชางท” เจ้าพะยาสุรศักดิ์ ๆ ได้เชนเชคจ่ายเงินให้
จำเลย ต่อมามีการทวงเงินรายน

คำตัญญาฉนวนจณยว่าเป็นการยืมและหลักฐานแห่งการกัยม กคอ
หนงดอทองดาร์บรวมกัน คือ ระบบที่จำเลยขอความกรฤณาตบรอนต์กกับ
เชคทเชนจ่ายเงินให้ตามจำนวนที่ขอไป และจำเลยเชนรับเงินไปตามหน
ซึ่งถ้าเอามารวมกันครบถวนกเป็นหลักฐานแห่งการกัยมอย่างบริบูรณ์

เมื่อทำหลักฐานแห่งการกัณมกนอย่างสมบูรณ์แล้ว ต่อมาภายหลังปรากฏว่าหลักฐานนั้นหายเสียแล้ว ผู้ใหญ่กหนดชงฟ้องร้องขอให้บังคับใช้เงิน และนำพระยานมาส์บว่า ได้มีการกัณเงินกันได้ตามฎีกาที่ ๑๑๑/๒๔๗๓ คดีระหว่างนายเกยวโจทก์ ห่มนไกรเพชร์ท ๓ พระยาวิมลราชรังสรรค์ ๒ จำเลย

เมื่อการกัณเงินเกินกว่า ๕๐ บาทขึ้นไป ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ท่านห้ามมิให้ฟ้องร้อง คือผู้ใหญ่จะฟ้องร้องไม่ได้ เมื่อยนฟ้องโดยไม่มีหลักฐานมาแสดง ศาลก็จะไม่รับประทับฟ้องดังที่ศาลฎีกาได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๓/๒๔๗๓ คดีระหว่างนางสาวหว่าง โจทก์ นายฉาย จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงได้ความว่าจำเลยกัณเงินไป ๑๕๐ บาท มีพระยานรับรองลายพิมพ์นิ้วมือของจำเลยแต่คนเดียว โจทก์ฟ้องเรียกเงินฐานตามกฎหมายบังคับได้ จำเลยให้การรับว่าได้ทำสัญญาจริง แต่สัญญาเป็นโมฆะ ศาลฎีกาเห็นว่าศาลไม่ควรรับฟ้องโจทก์มาแต่ต้น เพราะโจทก์ไม่มีหลักฐานบริบูรณ์นำมาฟ้อง และเรื่องนั้นเขาลักษณะฐานตามกฎหมายบังคับได้ และไม่มีเหตุให้โจทก์ชนะคดีได้ ถึงแม้จำเลยจะให้การรับว่าได้ทำหนังสือให้โจทก์จริงก็ แต่การรับนั้นชนภายหลัง โจทก์ฟ้องคดีให้ยกฟ้อง โจทก์

การกัณเงินเกินกว่า ๕๐ บาท โดยไม่มีหลักฐานนั้นไม่เป็นโมฆะ เพียงแต่ห้ามมิให้ฟ้องเท่านั้น จะยกมาตรา ๓๕ ซึ่งมีความว่าการใดมิได้ทำตามแบบซึ่งกฎหมายบังคับไว้ การนั้นเป็นโมฆะชนมาปรับบทไม่ได้

กฎหมายต้องการให้หมัดฐานแทนน โดยเหตุนี้เมื่อผู้ใดชำระหนี้ไป
แล้วจะฟ้องเรียกเงินที่ชำระ โดยอ้างว่าการกู้ยืมไม่มีหมัดฐานแทนนไม่ได้
เพราะถูกหนยยอมชำระแล้วซึ่งดีที่ตระแคะความคุ้มครองของกฎหมาย

การชำระความคุ้มครองของกฎหมายในมาตรา ๒๕๓ ตอนต้นนั้น
ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย ถ้าศีลธรรมอันดีของประชาชน
เพราะฉะนั้นจะยกมาตรา ๓๑๕ มาใช้ไม่ได้ และมาตรา ๒๕๓ ตอนต้นไม่
ใช้กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ตามมาตรา ๒๕๓ ตอนต้น บัญญัติว่าในการกู้ยืมเงินซึ่งมีหมัด
ฐานแทนนนั้น ท่านว่าจะนำดีกับการใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหมัดฐานแทนน
หนึ่งข้ออย่างใดอย่างหนึ่ง ดังตายมิขอผู้ให้ยืมมาแต่คง หรือเอกถาวร
อันเป็นหมัดฐานแทนนแห่งการกู้ยืมนั้นได้เว้นคนแต่คง หรือได้แทงเพิกถอนลง
ในเอกถาวรนั้นแล้ว

ตามหมัดทดทกดาวน ถ้าผู้ใดชำระเงินเสร็จแล้ว หรือแต่บางส่วน
ผู้ให้กู้ไม่ได้ทำหมัดฐานแทนนอย่างหนึ่งอย่างใดว่าได้รับเงินแล้ว ผู้ให้กู้ชอบ
ที่จะได้รับใบเสร็จเป็นสำคัญ ตามมาตรา ๓๒๖ ถ้าผู้ให้กู้ไม่ยอมทำใบ
เสร็จให้ ผู้ให้กู้จะต้องใช้สิทธิของตนตามมาตรา ๓๒๖ กล่าวคือ ฟ้อง
ขอให้เจ้าหนี้ทำใบเสร็จเสียก่อน มิฉะนั้นผู้ให้กู้จะตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ
เมื่อถูกเจ้าหนี้ฟ้องเรียกให้ชำระเงินออกครึ่งหนึ่ง

ฎีกาตัวอย่างสำหรับมาตรา ๒๕๓ ตอนต้นของตงน คือ

ฎีกาที่ ๓๕๘/๒๕๗๖ คดีระหว่าง นายโคะหะยี่หมัดยะมัน โจทก์

นายเอง จำเลย ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ว่าเจ้าหน้อเอาเอกดารอน
เป็นหลักฐานแห่งการกัยมของตกหนไว้ โดยดีทชแห่ง หนได้ระงับไปแต่
ตกหนพองให้ศาลบังคับเจ้าหนคนเอกดารนนได้

ฎีกาที่ ๑๑๓๓/๒๔๗๓ คดีระหว่างนายชายันชิง โจทก์ นายชิน
ที่ ๑ นายเซียงที่ ๒ จำเลย ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าการกัยมเงินทมเอก-
ดารจะพงพระยานทบุคคลนำมาได้ไซเงินแต่ไม่ได้

ฎีกาที่ ๗๘/๒๔๗๗ คดีระหว่างนางประสงค์ สุธการี โจทก์ ชน
ผดามไพรินทร จำเลย ซึ่งข้อเท็จจริงได้ความว่า โจทก์พองเรียกเงิน
ตามสัญญา กู้ จำเลยต่อสู้ว่าไซแต่ตามเอกดารหมาย ๑-๒ ที่โจทก์
ทำให้ไว้ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าข้อความในเอกดารสองระบบนกดาวถึง
แต่เรื่องดอกเบย มีใดกดาวว่าไซตนเงินหรือคนคนหนงดอก กาทว่า
จะคนสัญญา กัด จะให้คความว่าใดคนคนหนงดอดสัญญาคนนเบนการ
คความเพิ่มข้อความในเอกดารชน ณะนนเอกดารทง ๒ ณะบบนไม่เบน
หลักฐานแห่งการไซตนเงิน ตามฎีกาณะบบนชให้เห็นว่า การชำระต้น
เงินจะคองมีหลักฐานให้คความชัดว่าได้ชำระต้นเงิน

ในการกัยมเงินกนหนทานห้ามไว้โดยณะเพราะว่าไม่ให้เรียกดอกเบย
เกินกว่าร้อยละ ๑๕ คอบ คอชงละ ๑ บาทคอบเดอนตามมาตรา ๖๕๔ และ
ถาในสัญญากำหนดดอกเบยเกินกว่านน ก็ให้คคตงมาเบนร้อยละ ๑๕
คอบ และเบนคความผิดอาญาด้วย

ถาในสัญญาคุมใดกาหนดอัตราดอกเบยไว้แน่นอน เช่น ผูกยอม

๓๐ ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพนันขั้นต่อ

ใช้ดอกเบยให้ตามกฎหมายตั้งน ผู้กจะตองได้ยดอกเบยแต่เพียงรอย
ตะเจดครงตอปป หรือชังตะ ๕๐ ด้ตางคตอหนงเดอน ตามมาตรา ๗
แะฎีกาที่ ๗๐๓/๒๔๗๒ คติระหว่างนายชาม อุตตภย โจอท นายค้วน
มี จำเตย ชัง โจอทจำเตยทำหนงด้อด้ญญาุกเงินกนแต่ในเอกดาร
ไมมชอความให้ดอกเบย ค้าตฎีกาให้ดอกเบयरอยตะเจดครงตอปป นบ
ตงแควนพองเบนตนไป

ในการชำระหนี้ซึ่งมีเงินต้นและเงินดอกเบยค้างอยดวยแถง ถ้า
เงินทชำระยังไมเพียงพอกบจำนวนหนทงหมด ก็ให้เอาเงินนไซเบน
ดอกเบยเสยจนครบก่อนตามมาตรา ๓๒๘ แถวจงเอามาใช้เงินต้น

ตามมาตรา ๓๒๗ บัญญัติว่าในกรณีชำระดอกเบยอนหมกำหนด
ชำระเป็นระยะเวदानน ถ้าเจ้าหนออกใบเสร็จให้เพอระยะหนงแถง โดย
มิได้อัดเขอน ท่านให้สันนษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหนได้ชำระหนเพอระยะ
ก่อน ๆ หนดวยแถง

ถ้าเจ้าหนออกใบเสร็จให้เพอการชำระคเงินท่านให้สันนษฐานไว้
ก่อนว่าเจ้าหนได้รบดอกเบยแถง

ในการกัยมกนน นอกจากกฎหมายจะบัญญัติห้ามไม่ให้เรียก
ดอกเบยเกินกวารอยตะ ๑๕ คอ บแถง กฎหมายยังห้ามมิให้ผู้กคตอก
เบยในดอกเบยทคางชำระ(ตามมาตรา๖๕๕)เช่นด้มมคควา ด้กหนคางคอก
เบยหนงเดอนเบนเงิน ๘๐ บาท ผู้กจะคคตอกเบยใน ๘๐ บาทด้สำหรับเดอน
คอไปไมได้ แต่ทว่าเมอดอกเบยคางชำระไมนอยกวาหนงบคู้ด้ญญา

กยอมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยทบต้นเงิน แต่ให้คิดดอกเบี้ย
ในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันจนได้ แต่การตกลงเช่นนี้ของทำเป็นหนังสือ
เช่นทำเป็นสัญญาซื้อขายใหม่ หรือยกตัวไว้ในสัญญาซื้อขายเดิม
แต่ขอให้ตั้ง เกิดไว้ด้วยว่าจะเอาดอกเบี้ยทบต้นและคิดดอกเบี้ย
ใหม่ได้ก็ต่อเมื่อดอกเบี้ยชำระมาเป็นเวลา ๑ ปี หรือกว่านั้นขึ้นไป.

ส่วนประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกเบี้ยทบต้น ในบัญชีเดินสะพัด
เช่นฝากเงินกระแสรายวันกับธนาคาร หรือในการค้าขายอย่างอื่นทำนอง
เช่นว่าน กฎหมายยอมยกเว้นให้ว่าคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยกันได้ เช่น
ฝากเงินประจำกับธนาคารมีกำหนด ๕ ปี โดยคิดดอกเบี้ยทบต้น หรือ
ในเรื่องประกันชีวิตบริษัทประกัน ก็คิดดอกเบี้ยทบต้นให้ในจำนวน
เงินผู้เอาประกันส่งประจำปี

ตามปกติของการกู้ยืมเงินกัน ผู้กู้มักจะรับเงินไป แต่มีบางรายที่
ผู้ได้ทำสัญญากู้เงินแต่คนไม่รับเอาเงินไป กลับยอมรับเอาสิ่งของหรือ
ทรัพย์สินอย่างอื่นแทนจำนวนเงินนั้นก็มี กฎหมายจึงได้บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๑๕๖ วรรคต้น ว่าการที่ทำเช่นนี้ใช้ได้ แต่ท่านให้คิดเป็นหน
เงินชำระโดยจำนวนเท่ากับราคาตลาดแห่งสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้น
ในเวลาและณสถานที่ส่งมอบ คู่ฎีกาที่ ๑๓๗/๒๔๗๖ คดีระหว่างนายคำ
ราชวิจิตร โจทก์ นายผิง จันกลางที่ ๑ นายน้อย หวงชนกต่างที่ ๒
นายอ่วม ศิริปศุศที่ ๓ จำเลย ซึ่งจำเลยได้ทำสัญญากู้เงินโจทก์ ๕๐๐ บาท
แต่ไม่ได้รับเงินไปตามสัญญา คงรับข้าวเปลือกไป ๓๓๐ กระเมือ คิด

เงินในเวตาและสถานที่ตั้งมอบกัน ๑๖๕ บาท บัดนี้ โจทก์ฟ้อง
เรียกเงินตามสัญญา ค่าสัญญาคดีนี้ว่าคดีควรบังคับตามประมวล
แห่งมาตรา ๖๕๖ จึงให้จำเลยใช้เงินโจทก์แต่เพียง ๑๖๕ บาท

ถ้าทำสัญญากุยมเงินกันและผูกมัดหรือมัดของหรือทรัพย์อื่น
อย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่กุยม หนี้นั้นจะบังคับไปเหมือนอย่าง
กับได้เอาเงินมาชำระ แต่กฎหมายให้คิดเป็นจำนวนเท่าราคาของตลาด
แห่งตั้งของหรือทรัพย์นั้นในเวตาและสถานที่ตั้งมอบตามมาตรา ๖๕๖
วรรคสอง และสัญญาที่ ๑๕๘/๒๔๗๖ คดีระหว่างนายโต๊ะ หะยิมัตยะมัน
โจทก์ นายเอ็ง จำเลย ซึ่งข้อเท็จจริงได้ความว่าโจทก์ได้ทำหนังสือ
สัญญาเงินจำเลยไป ๑๔๐ บาท ครั้นต่อมาโจทก์ดวงขาวให้จำเลยไป
๗ เกวียนราคาในเวตานี้และสถานที่ตั้งมอบเกวียนละ ๒๐ บาท รวม
เป็นเงิน ๑๔๐ บาท เพื่อเป็นการชำระหนี้ต่อจำเลยๆ ยอมรับจำนวนนี้
ค่าสัญญาคดีนี้ว่าหนี้ระหว่างโจทก์จำเลยระงับไปแล้ว จำเลยต้องคืน
สัญญาให้โจทก์

ในการกุยมเงินนั้น ผู้และผู้ให้ตกลงกันได้ ในวิธีดังกล่าวข้าง
ต้นเท่านั้น ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ แต่ถ้าตกลงกันอย่างไร ๆ ขัดกับที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๕๖ วรรคหนึ่งและวรรคสองแล้วการตกลงกันนั้น
เป็นโมฆะตามมาตรา ๖๕๖ วรรค ๓. เช่นตกลงคิดราคาค่างของหรือทรัพย์
อื่นในเวตาอื่นและตามราคาของ สถานที่อื่น นอกจากสถานที่ ๆ ตั้งมอบ
เป็นต้น

ฝากทรัพย์สิน

อันว่าสัญญาฝากทรัพย์สินนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ฝากตั้งมอบทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับฝาก และผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาแห่งตน แล้วจะคนให้ตาม มาตรา ๖๕๗.

หลักเกณฑ์แห่งลักษณะฝากทรัพย์สินมอียดงน คือ :-

- (๑) ผู้ฝากจะต้องตั้งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้รับฝาก
- (๒) ผู้รับฝากตกลงยินยอมว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ใน

อารักขาแห่งตนแล้วจะคนให้ เพราะฉะนั้นเพียงแต่พูดฝากให้ทำอะไรกับทรัพย์สินนั้นยังไม่เรียกว่าเป็นการฝากทรัพย์สิน ตามนัยฎีกาที่ ๗๖๗/๒๔๗๓ คดีระหว่างนายเดื่อ สิริสัมพันธ์ โจทก์ นายตั้งจำเลยซึ่งได้ความว่า โจทก์พูดฝากให้จำเลยเพียง โคนแทน โจทก์ ๓๗ คดี จำเลยกรบทำหน้าทนนแทน ครั้นโจทก์มารับ โคนนั้นไปปรากฏว่า โคนหายไป ๓๓ คดี โจทก์จึงฟ้องเรียกราคาโค ค่าสัญญาคดีเห็นว่าตามพฤติการณ์ระหว่างโจทก์จำเลยเป็นแต่เพียง โจทก์วานให้จำเลยเอาโคไปเพียงเท่านั้น หาใช่เป็นการฝากทรัพย์สินไม่ ความรับผิดชอบจึงต้องวินิจฉัยตามหลักพฤติการณ์แทนมาตรา ๗๓๒ แต่โจทก์หาว่าถึงถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยไม่ จึงให้ยกฟ้องโจทก์เสีย

การดงเงินเด่นแซร์เบียหอย ก็ไม่ใช่เป็นการฝากทรัพย์สินตามนัยฎีกาที่ ๗๗๗/๒๔๗๕ คดีระหว่างนายสาย โปตระนันท์ โจทก์ นายร้อยโท

เช่นเดียวกับ พวกจำเลย ส่วนการฝากเงินประจำกับธนาคาร เพื่อเอา
ดอกเบี่ยนนเป็นสัญญาฝากซึ่งใช้กฎหมายลักษณะนบงค

ถ้าเพียงแต่ตกลงยอมรับรักษาเงินไว้ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นไม่
ใช่เป็นการฝากทรัพย์ตามธรรมดา กฎีกาที่ ๓๐๕/๒๔๖๕ คดีระหว่างนาง
พลอยใจทัก คุณหญิงปรีกพิชัยบริษัทรักษาจำเลย ซึ่งขอเท็จจริงได้ความ
ว่า พ. พุดตกกลงกับ โจทก์ว่าเงินที่ พ. ว่าความของ โจทก์ชระนะ ๓๐๐๐ บาท
นั้น พ. รับรักษาไว้ให้แก่บุตร โจทก์ ๒ คนแต่ละจะนำเงินไปฝากแบงกเพื่อ
หาดอกเบี่ยให้ด้วย พ. รับรักษาเงินนั้นมาประมาณ ๒๐ ปี พ. ตาย โจทก์
จึงฟ้องเรียกเงินจำนวนนั้นจากจำเลยซึ่งแบงกรรยาพ. ศาลต่างเห็นว่า
เป็นคดีเรื่องฝากทรัพย์ โจทก์ทอดทิ้งมาตั้ง ๒๐ ปี คดีโจทก์ขาดอายุความ
แต่ศาลฎีกาตัดสินว่าเรื่องนั้นไม่ใช่เรื่องฝากทรัพย์เป็นของ พ. รับรักษา
เงินนั้นไว้เพื่อประโยชน์แก่เด็ก คดีโจทก์ไม่ขาดอายุความ

ตามบทวิเคราะห์ศัพท์ใน มาตรา ๖๕๗ จะเห็นได้ว่าลักษณะฝาก
ทรัพย์เหมือนกับลักษณะยืม ในข้อที่ว่าจะต้องมีการส่งมอบทรัพย์ต้น
โดยตรงหรือโดยปริยาย แต่ขอให้สังเกตไว้ด้วยว่าในบทวิเคราะห์ศัพท์
ใช้คำ “ทรัพย์ต้น” ซึ่งโดยนิตินัยมีความหมายรวมถึงสิ่งอื่นเป็นสิ่งที่
ไม่มีรูปร่างด้วย (ดูมาตรา ๕๘ และ ๕๙) ซึ่งความจริงเรารับฝากสิ่ง
กันไม่ได้และในตอนท้ายของ มาตรา ๖๕๗ ก็กล่าวไว้ด้วยว่าผู้รับฝากตก
ลงจะเก็บรักษาทรัพย์ต้นนั้นไว้ใน อารักขา แห่งตน ซึ่งเป็นการแสดงให้
เห็นว่ามาตรานี้หมายถึงการฝากสิ่งห้ามทรัพย์เท่านั้น และตาม กฎหมาย

ต่างประเทศเช่นอังกฤษและฝรั่งเศส ททรัพย์ที่จะฝากกันใดต้องเป็นดังหา
ริมทรัพย์ (ดู Gachard's French Civil Code S. 1919 กับ Jenk's
Digest of English Civil Law Vol. 1. page 303 S. 418)

สัญญาฝากทรัพย์ไม่มีแบบอย่างใด และเกิดขึ้นจากการตั้งมอบ
และความตกลงของคู่กรณีอย่างเดียว ทั้งไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ
ด้วย เพราะฉะนั้นถ้าเราฝากฐานพระยานบุคคลมาแต่คงให้ศาลเห็นว่า
เราได้ฝากทรัพย์ตั้งหนั่งงนไว้กับผู้รับฝากแล้ว ศาลก็จะตัดสินให้เรา
ได้รับทรัพย์นั้นกลับคืน.

หลักเกณฑ์แห่งการฝากทรัพย์ทุกตัวไว้ใน มาตรา ๖๕๗ นั้นเป็น
หลักเกณฑ์ฝากทรัพย์ทั่วไป โดยความตกลงยินยอมของทั้งสองฝ่าย

แต่การฝากทรัพย์อาจเกิดขึ้นโดยความจำเป็นในพฤติการณ์
พิเศษเช่น ไฟไหม้, น้ำท่วม, เรืออับปาง, ภูเขาถล่ม, กบฏ, แผ่นดินไหว
หรือความพิวาคอย่างอื่น ๆ. ในพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวนั้น ถ้า
เจ้าของทรัพย์ตั้งมอบทรัพย์ ให้แก่เพื่อนบ้าน หรือผู้ที่ยืนอยู่ใกล้ ๆ และ
ผู้นั้นรับทรัพย์ของเขาไว้เช่นนั้น เป็นการแต่งตั้งให้เห็นว่าเจ้าของทรัพย์
มีความเชื่อถือไว้วางใจผู้นั้น และเมื่อผู้นั้นรับทรัพย์เอาไว้ในอารักขา
ของตนแล้ว ก็ทำให้ผู้นั้นมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องรับผิดชอบ
เช่นผู้รับฝากธรรมดา ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นเจ้าของทรัพย์จะได้รับค่า
สินไหมทดแทนยกต่อเมื่อผู้นั้นทุจริตหรือเดินเด้อ.

การฝากทรัพย์สินอาจเกิดขึ้นจากความเข้าใจผิด เช่น ในกรณีผู้
ฝากมีสิ่งของพิกัดแต่เพียงอย่างเดียว จนไม่สามารถที่จะทราบว่าทรัพย์สินที่
อะไรไปนั้นเป็นการฝากหรือไม่ หรือในกรณีผู้ฝากจำคนผิดไป
ได้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ใครไปแล้ว ผู้รับเป็นผู้รับฝากมีหน้าที่จะต้อง
ปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น ในเรื่องของคนเมาสุราอนอยู่กบพนดิน
ยอมให้อีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นคนรูจักกันควักนาฬิกาพกทองคำออกจาก
กระเป๋าโดยมิได้ขีดขวางอย่างใด และโดยเข้าใจผิดว่าผู้รับมุ่งประสงค์
คือเพื่อนในการที่จะเขานาฬิกาไปเก็บให้ ผู้ที่ควักนาฬิกาเป็นผู้รับฝาก
ในทันทีที่นาฬิกาเข้ามาอยู่ในความอารักขาของเขา ดูคดีของกฤษ (R.v.
Reeves 1859)

การฝากทรัพย์สินอาจเกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ ซึ่งเจ้าของทรัพย์สิน
ผู้รับฝากก็มิได้ตกลงกันประการใด และทั้งสองฝ่ายก็ได้ครอบครอง
ยึดถือทรัพย์สินโดยตรงด้วยกันเลย แต่ทรัพย์สินนั้นมาอยู่ในที่หนึ่งของอีก
ฝ่ายหนึ่ง เช่น นาฬิกาไม่ขออนุญาตมาวางในที่ของเรา, หรือผลไม้ของเพื่อน
บ้านตกมาอยู่ในสวนเรา หรือต้นไม้ของเพื่อนบ้านล้มเข้ามาในที่ของ
เราดังนี้ ถ้าเราไม่ไปแตะต้องทำอะไรกับทรัพย์สินเหล่านั้นแล้ว เรายังไม่
ได้เป็นผู้รับฝาก จึงไม่ต้องรับผิดชอบ ถ้าทรัพย์สินนั้นเกิดเป็นอันตรายขึ้น
แต่ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินเหล่านั้นแล้ว ก็จะเกิดสัญญาฝาก
ทรัพย์สินโดยปริยายขึ้น และเราจะต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของทรัพย์สิน

การฝากทรัพย์สินอาจเกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจ เช่น ส่งทรัพย์สินไปให้เขา

โดย มิได้ร้องขอหรือได้ตกลงกันไว้ก่อน ผู้รับไม่ต้องรับผิดชอบในการที่
 จะต้องระวังรักษาทรัพย์สินให้ปลอดภัย และผู้รับจะไม่ต้องใช้ทรัพย์สิน
 นั้น ถ้าผู้รับเอาทรัพย์สินไปใช้ผู้รับจะต้องรับผิดชอบ ซึ่งเป็นหลักธรรมดา
 อยู่แล้ว เช่นในคดี Haward v Harris (1884) ซึ่งข้อเท็จจริงได้
 ความว่าโจทก์เป็นนักประพันธ์ จำเลยเป็นเจ้าของละคร จำเลยได้ร้อง
 ขอให้โจทก์ส่งหัวขอเรื่องละครที่โจทก์แต่ง (ไม่ใช่เนื้อเรื่องทั้งหมด)
 มาให้จำเลยดู โจทก์ส่งต้นร่างทั้งหมดรวมทั้งเนื้อเรื่องด้วยมาให้
 จำเลย ๆ ทำหาย ศาลต้องพิจารณาคดีว่าการที่ส่งต้นร่างมาทั้งหมดเช่น
 นี้ ไม่ทำให้จำเลยมีหน้าที่เพิ่มขนสำหรับของที่ตั้งเกินมาโดยเขามิได้ร้อง
 ขอ จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับของที่ตั้งเกิน และในคดี Lethbridge
 v Phillips (1819) ซึ่งโจทก์ส่งรูปเขียนมาให้จำเลยที่บ้าน โดยจำเลย
 มิได้รู้ตัวหรือร้องขอ และรูปนั้นเสียหายไป จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ แต่ถ้า
 เราบໍสมอ้างว่าจะดูแลรักษาทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเจ้าของ ทรัพย์สิน
 นั้นมิได้ร้องขอ การที่เรารบໍสมอ้างเช่นนั้นเป็นเหตุที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่จะ
 ตั้งทรัพย์สินให้เรา. เราจะต้องรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้รับฝาก

การรับฝากอาจเกิดขึ้นโดยเจ้าของทรัพย์สินไม่รู้ก็ได้ เช่น เรา
 พบทรัพย์สินตกอยู่ในที่สาธารณะ เราไม่มีความรู้ ๆ จะเก็บทรัพย์สิน
 นั้นให้มาอยู่ในความอารักขาของเราเอง. แต่ถ้าเราเก็บเอาทรัพย์สิน
 มาในความอารักขาของเราแล้ว. เราเป็นผู้รับฝากทันทีและใช้กฎหมาย
 ลักษณะนั้นบังคับในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น. เว้นไว้แต่เรามีเหตุผลอันสมควร

ควรที่จะเชื่อได้ว่าทรัพย์นั้นเจ้าของได้ตั้งใจส่งตรงแล้ว. เราไม่อยู่ใน
ฐานะเป็นผู้รับฝาก.

การฝากทรัพย์อาจจะเกิดจากการซื้อขายก็ได้ เช่นผู้ซื้อ ๆ ของ
สิ่งหนึ่ง ซึ่งมของอนมคากออย่างหนึ่งซึ่งซ่อนอยู่ในสิ่งของที่ซื้อและผู้
ซื้อกับผู้ขายก็หาทราบไม่ว่ามีของซ่อนอยู่ในนั้น. ตามธรรมดาแล้วสิ่ง
ของที่ซ่อนอยู่ยังคงเป็นของผู้ขาย ไม่ใช่เป็นผู้ซื้อ ผู้ซื้อเป็นแต่เพียง
รับฝากของนั้นไว้เท่านั้น ตามนัยคดี Merry v. Green (1841) ซึ่ง
ผู้ซื้อ ๆ ได้ตรวจเห็นจากการขายทอดตลาดล่าธารณะ ภายหลังปรากฏ
ว่าได้ตรวจพบเงินซ่อนในหนังสือ. ข้างในหนังสือนั้นพบธนบัตร เมื่อ
เวลาขายผู้ซื้อและผู้ขายไม่ทราบถึงเงินซ่อนกับทั้งไม่ทราบว่าเงินซ่อน
นั้นพบธนบัตรดังนั้น คำฟ้องกฤษฎคดีนั้นว่าถึงแม้ว่าจะได้มีการส่งมอบได้
คณน โดยถูกต้องและกรรมสิทธิ์ใน ได้ได้ผ่านไปผู้ซื้อแล้วก็ตาม แต่
ไม่ถือว่าผู้ขายได้ส่งมอบกรรมสิทธิ์ของธนบัตรในหนังสือนั้น ธนบัตรนั้น
ยังคงเป็นของเจ้าของอันแท้จริงอยู่ ผู้ซื้อเป็นผู้รับฝากไว้ ถ้าผู้ซื้อเป็น
ฝ่ายที่ทราบว่าได้ซ่อนเงินซ่อนและเงินซ่อนด้วยนั้น ผู้ซื้อก็หาได้กรรม
สิทธิ์ในเงินนั้นไม่ แต่ถ้าผู้ขายทราบว่าได้ซ่อนเงินซ่อนแล้วผู้ซื้อไม่
ทราบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่อยู่ในหนังสือก็ยอมผ่านไปผู้ซื้อ เพราะ
กฎหมายสันนิษฐานไว้ว่าผู้ขายตั้งใจจะให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์ทั้งหมดแก่
ผู้ซื้อ และไม่ใช้กรรมสิทธิ์เฉพาะในทรัพย์ที่ผู้ซื้อเจตนาซื้อเท่านั้น (ดู
Halsbury's the Law of England Vol. I. pp. 526 to 530)

การฝากทรัพย์สินอาจจะแยกออกเป็น ๒ อย่าง คือ (๑) ฝากทรัพย์สิน โดยมีบำเหน็จ (๒) ฝากทรัพย์สินโดยไม่มีบำเหน็จ

การฝากทรัพย์สิน โดยมีบำเหน็จเป็นสัญญาต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน โดยมีการตกลงกันเมื่อขณะฝากทรัพย์สินว่าจะให้บำเหน็จค่าจ้างรับฝากกันเท่าใด. แต่ถ้าไม่มีการตกลงกันไว้ว่าจะให้บำเหน็จกันเท่าใด มาตรา ๖๕๘ ได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าโดยพฤติการณ์ฟังคาดหมายได้ว่า เขา รับฝากทรัพย์สินเพื่อจะได้รับบำเหน็จค่าฝากทรัพย์สินเท่านั้น ท่านให้ ถือว่าเป็นอนติตกลงแล้ว โดยปริยายว่ามีบำเหน็จเช่นนั้น. เช่น ผู้ที่บอก ประกาศไว้ตามริมแม่น้ำและดำคตองว่า "รับฝากเรือ" ดังนี้ ถ้า เจ้าของเรือเขาเรือไปฝาก ก็ถือว่าเจ้าของเรือตกลงโดยปริยายยอม ให้ค่าฝาก.

การฝากทรัพย์สินโดยไม่มีบำเหน็จนั้น เป็น สัญญาที่ผู้ฝากได้ ประโยชน์ฝ่ายเดียว. โดยเหตุนี้หน้าที่ของผู้รับฝากโดยไม่มีบำเหน็จ จึงไม่ค่อยจะเคร่งครัดเท่ากับผู้รับฝาก โดยมีบำเหน็จ

หน้าที่และสิทธิของผู้รับฝาก

ผู้รับฝากมีหน้าที่และสิทธิดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ผู้รับฝากไม่มีบำเหน็จหน้าที่จะต้อง ระวง รักษาทรัพย์สิน ฝากนั้นเหมือนอย่างเช่น เคยประพฤติในกิจการของตนเอง ตาม มาตรา ๖๕๘ วรรคต้น เช่น เราเก็บรถจักรยานไว้ที่บ้าน โดยไม่ได้ใส่กุญแจ

และเราก็กอบรถจักรยานของฝากเช่นเดียวกันดังน กถอว่าเราไดไซ
 ความระมัดระวังตั้งจนทรพยหน เทากับเราตั้งจนทรพยของเราเอง
 และเบนนหนาทของผูรับฝาก จะตองแตตั้งว่าไดไซ ความ ระมัด ระวัง ตาม
 ด้มควร ตามนยฎีกาที่ ๕๐๖/๒๔๗๒ คติระหว่างนางหาญ ณ รงศ์รอน
 โจทก นางชน นายเดยม นางชน จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงไดคความว่า
 โจทกฝากหีบทองรูปพรรณและห่อทรัพย์สินไว้แก่ ต. ๆ ก็ชนชนไปเก็บไว้
 ในห้องเรือดักครหนึ่ง ช. ภรรยา ต. บอกกับโจทกว่าคนร้ายดักทรัพย์สิน
 หนีไปตงน ศาลฎีกาเห็นว่าเมื่อ ต. แด ช. ด้รับฝากทรัพย์สินของโจทกไว้
 แล้วย้ายไปในความรักษา จำเลยกตบปฏิเสฐว่าไม่ด้รับฝากและไม่นำด้ม
 ด้มการรักษาดวยแต่กตบตองรับผิดไซราคาแก่โจทก และฎีกาที่ ๓๐๕๗/
 ๒๔๖๘ คติระหว่างพักรูดิน โจทก พระเทพไชยบุรินทร์ จำเลย ซึ่งขอ
 เท็จจริงไดคความว่า จำเลยรับจำนำช่างจากโจทก ต่อมาช่างนั้นหายไป
 ศาลฎีกาตัดสินว่าเบนนหนาทของจำเลยที่จะตองนำด้มว่าจำเลยได้เคย
 รักษาช่างนั้นไว้และได้ไซความระวางเทากบว่าช่างนั้นเป็นช่างของตนเอง

ถ้าการรับฝากทรัพย์สินมบาเห็นจ ผูรับฝากจะตองไซความระมัด
 ระวังและไซฝีมือ เพือตั้งจนทรพยด้มหนนเหมือนอย่างเช่นฉนญญชนจะพึง
 ประพฤติโดยพฤตติการณตงน ทงนยอมรวมทงการไซฝีมืออนพเคษ
 นะเพาะการในทจะพึงไซฝีมือเช่นนนี้ด้วย (ตุมาตรา ๖๕๘ วรรคตอง)
 เช่นผูรับฝากเรือเพือบาเห็นจ ผูรับฝากจำตองจัดหาไซมาร้อยและได้
 ญญแใจให้แข็งแรง ไม่ใช่แต่เพียงไซเชือกผูกเรือเท่านั้น ถ้าและทรัพย์สินที่

ฝากต้องการใช้ฝีมือคนพิเศษ เช่นเครื่องประดับทองคำแพง ๆ ของสตรี
ใส่ในตู้หวาด ผู้รับฝากจำต้องใช้ความระมัดระวังรักษาไม่ให้เสื่อมเสีย
หายมีควรถัดควมารถบงกชทำให้ชงรวง

ถ้าผู้รับฝาก เพอ บำเหน็จ เบเน ผุมวราชชีพ ณะเพาะ กิจการ ค้าขาย
หรืออาชวะอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จำต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ฝีมือ
เท่าทเบเนธรรมดาคะต้องใช้ และด่มควจะต้งใช้ในกิจการค้าขายหรือ
อาชวะอย่างนน (ตุมাত্রา ๒๕๕ วรรคสุดท้าย) เช่นธนาคารทริบจ้าง
ฝากทรัพย์สินยอมคาเพอความปลอดภัยจะต้งมตุทแข็งแรง และกนออกค
ภยหรือโจรภยโตดำหรับเก็บทรัพย์สินทเขาฝาก

(๒) ตามมาตรา ๒๖๐ ถ้าผู้ฝากมิได้อนุญาตและผู้รับฝากเอา
ทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นออกใช้ด้วยเอง หรือเอาไปให้คนภายนอกใช้
หรือเอาไปให้บุคคลภายนอกเก็บรักษา ผู้รับฝากจะต้องรับผิดชอบ
เมื่อทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นสูญหาย หรือบบสูญตายอย่างหนึ่งอย่างใด แม้
ถึงจะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เช่นเรารับฝากรถยนต์ไว้คนหนึ่งและเรา
เอารถยนต์คนนั้นไปขับเที่ยวตากอากาศ เผอิญฟ้าผ่ารถคนนั้นเสียหาย
เราจะต้องรับผิดชอบให้เขา แต่ถ้าเราใช้ทรัพย์สินนั้นเพื่อจะรักษาให้
อยู่ในสภาพเดิมแล้วเห็นว่าเรายังไม่ต้องรับผิดชอบ เช่นเราฝากเบี้ยโนไว้
เราจำต้องใช้คดบางบางคราวเพื่อจะรักษาเลี้ยงให้คโตเต็มช เพราะ
เหตุว่าถ้าเราไม่คดเลี้ยงบ้างละของจะจิบตายทำให้เสียงเสีย และอาจจะ
เกิดสนมทตายก็ได้

แต่ตามมาตรา ๖๖๐ ตอนสุดท้ายบัญญัติไว้ว่า ถ้าเราผิดจนได้ว่า ถึงอย่างไร ๆ ทรัพย์ที่เราเอาไปใช้หรือให้คนอื่นใช้สรอยทรัพย์นั้น ก็คงจะต้องสูญหายหรือบอบตายเป็นอันขาดแล้วเราไม่ต้องรับผิดชอบ ทงนตก เป็นหน้าที่เราจะต้องนำสืบ เช่นเรารับฝากหน้าแข็งใจเราเอาไปวางข้าง ๆ ให้เย็นเพื่อเอามาคืนมอบประทาน เราไม่ต้องรับผิดชอบเมื่อนำแข็ง ตระตายเป็นอันขาดไป เพราะว่าถ้าเราไม่เอาไปวางข้าง ๆ หน้าแข็งก็ จะต้องตายเหมือนกัน.

ในกรณีที่ผู้รับฝากเอาทรัพย์ไปฝากผู้อื่นออกทอดหนึ่งมีฎีกา คดี อย่างคดีฎีกาที่ ๕๖๐/๒๔๗๐ คดีระหว่างนางแช โจทก์ นายชม จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงได้ความว่าจำเลยพา โจทก์ ไปกู้เงิน ๑๖๐ บาท จากผู้มธอ คนหนึ่งและจำเลยเป็นนายประกัน เมื่อผู้ให้กู้ส่งเงินให้จำเลยเป็นผู้รับ เดี่ยวเอง แล้วก็นำไปฝากภรรยาของจำเลยไว้ ฝ่ายโจทก์ก็พูดว่าภรรยา จำเลยเอาเงินไปฝากไว้. ต่อมาจำเลยจะมาเอาเงินที่ภรรยา ๆ ไม่ให้จึงเกิด ทุบตักกันชน ภรรยาจำเลยออกจากบ้านไปอยู่ท่อนและไม่ได้เอาเงินไป ด้วย ฝ่ายจำเลยก็ปกครองทรัพย์ ในเรือนนั้นตลอดมา คดีฎีกาคัดตัดสิน ว่า เป็นหน้าที่ของจำเลยจะต้องใช้คนเงินให้แก่โจทก์ และคำที่โจทก์พูด ว่าภรรยาจำเลยเอาเงินไปฝากไว้ นั้น จะแปลว่าโจทก์ได้มอบให้ภรรยาจำเลย เก็บเป็นส่วนตัวหาได้ไม่.

(๓) มาตรา ๖๖๑ ถ้ามีบุคคลภายนอกอ้างความผิดทชเห็นอทรัพย์ ดินซึ่งฝากและยื่นฟ้องผู้รับฝากหรือยดทรัพย์ต้นนั้น ผู้รับฝากจะต้องบอก กล่าวให้ผู้ฝากทราบโดยพลัน.

(๕) ผู้รับฝาก จะต้อง คำนวณทรัพย์สินที่ฝาก เมื่อถึง เวลากำหนด และจะคืนก่อนเวลากำหนดไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจจะก้าว ถ่วงเสียได้ (ดูมาตรา ๖๖๒) เช่นเราฝากรถยนต์คนหนึ่งมากำหนด ๓ เดือน แต่เรามีธุระจำเป็นจะต้องไปต่างจังหวัด เราคนรถยนต์คนนั้น ได้ก่อนกำหนด ๓ เดือน

ผู้รับฝากมีหน้าที่จะต้องส่งคืนทรัพย์สินที่ฝากเมื่อผู้ฝากเรียกร้อง โดย มפקต้องคำนึงถึงว่าจะครบกำหนดเวลาฝากแล้วหรือยัง (ดูมาตรา ๖๖๕)

ผู้รับฝากมีสิทธิที่จะค้ำประกันทรัพย์สินที่ฝากเมื่อใดก็ได้ ถ้าคู่สัญญาได้ กำหนดเวลาที่ส่งคืนทรัพย์สินที่ฝากกันไว้ (ดูมาตรา ๖๖๕)

ผู้รับฝากควรที่จะค้ำประกันแก่ผู้ใดนั้น มาตรา ๖๖๕ บัญญัติไว้ว่า ผู้รับฝากจำต้องค้ำประกันซึ่งฝากไว้ให้แก่ผู้ฝาก หรือทรัพย์สินนั้นฝาก ไว้ในนามของผู้ใดก่อนให้แก่ผู้อื่น หรือผู้รับฝากได้รับคำสั่ง โดยชอบให้ ค้ำประกันนั้นแก่ผู้ใด ก็ให้ค้ำประกันไป แต่ถ้าผู้ฝากตาย ก็ให้ค้ำ ทราบนั้นแก่ทายาทของเขา.

เมื่อค้ำประกันตามดอกผลเกิดแต่ทรัพย์สิน ซึ่งฝากนั้นเท่าใด ผู้ รับฝากจำต้องส่งมอบพร้อมไปกับทรัพย์สินนั้นด้วย ตามมาตรา ๖๖๖ และฎีกาที่ ๖๘๘/๒๕๗๒ คดีระหว่างนายยม ขวัญเมือง โจทก์ นายแจ ปรีมณ จำเลย นายฉน อรรถพรต ผู้ร้องขัดทรัพย์ ซึ่งขอเท็จจริงได้ ความว่า เมื่อ ๗ ปีมาแล้ว นายฉนผู้ร้องขัดทรัพย์ได้ฝากกระบอกตัวเมีย ไว้กับจำเลย ๓ ตัว กระบอกนั้นเกิดลูกออก ๕ ตัว และหลาน ๓ ตัว จำเลยแพ้อความโจทก์ว่า นายฉนกระบอก ๗ ตัวนั้น ค่าตัวฎีกาคิดเห็นว่ากระบอก ๕ ตัว ๗ ตัวเป็นของนายฉน โจทก์จะมายึดไม่ได้ ให้ถอนการยึด.

(๕) ถ้าได้มีการตกลงกันว่า ผู้รับฝากเงินจะต้องเป็นผู้เสียค่าบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ฝากเอง แล้วผู้รับฝากก็ไม่มีสิทธิ์จะเรียกร้องให้ผู้ฝากชดใช้ให้ เช่นฝากมาไว้กับเขา โดยตกลงกับเขาว่าเขาเป็นผู้เสียค่ารักษา ค่าจ้าง เขาไม่มีสิทธิ์จะเรียกร้องให้เราชดใช้ค่าใช้จ่ายเหล่านั้น (ดูมาตรา ๒๖๘ ตอนต้น).

(๖) ผู้รับฝากมีสิทธิ์จะยึดหน่วงเอาทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้รับเงินบรรดาที่ควรชำระแก่ตนเกี่ยวกับการฝากทรัพย์สินนั้น เช่นเราฝากรถยนต์ไว้เดือนละ ๖ บาท เจ้าของรถยังไม่ได้ชำระค่าจ้างแก่เรา เราไม่มีสิทธิ์จะยึดรถยนต์คนนั้นไว้ก่อนจนกว่าเราจะได้รับค่าชำระ ค่าบ้านเห็นจรับฝากจนครบถ้วน (ดูมาตรา ๒๗๐)

(๗) ในการฟ้องร้องสำหรับเงินบ้านเห็นจ ค่าฝากทรัพย์สินกิด และใช้คดีใหม่ทดแทนเกี่ยวกับการฝากทรัพย์สินกิด ผู้รับฝากมีสิทธิ์จะฟ้องได้ภายใน ๖ เดือนนับตั้งแต่วันสิ้นสุดสัญญาฝาก. (ดูมาตรา ๒๗๑).

ผู้รับฝากหลุดพ้นจากหน้าที่ ๆ จะต้องส่งคืนทรัพย์สินเมื่อใด

ผู้รับฝากหลุดพ้นจากหน้าที่ ๆ จะต้องคืนทรัพย์สินเมื่อทรัพย์สินสูญหายไปโดยเหตุสุดวิสัย หรือเพราะสภาพแห่งทรัพย์สินเอง ตามมาตรา ๒๖๘.

สิทธิ์และหน้าที่ของผู้ฝาก

ผู้ฝากมีสิทธิ์และหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ.

(๑) ผู้ฝากมีสิทธิ์จะเรียกคืนทรัพย์สินที่ฝากนั้นในเวลาที่ใด ๆ ก็ได้

โดยมีข้อกำหนดถึงว่าสัญญาฝากนั้นได้กำหนดเวลาดังคนกันหรือไม่ตาม
มาตรา ๒๒๓-๒๒๔

(๒) ผู้ฝากมีหน้าที่จะต้องเสียค่าคนทรัพย์สินที่ฝาก (ตามมาตรา ๒๒๗). และค่าใช้จ่ายใด ๆ อันควรแก่การบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ฝากนั้น เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้ในสัญญาว่าผู้รับฝากเป็นผู้เสียเอง (ตามมาตรา ๒๒๘) เช่นเราฝากเขาเพียง มาเราจะต้องเสียค่าหญาค่าชาวดำหรับมา

(๓) ผู้ฝากมีหน้าที่ต้องชำระบำเหน็จให้แก่ผู้รับฝาก ตามที่ได้ตกลงกันไว้ ถ้าเวลาชำระบำเหน็จ ไม่มีการกำหนดกันไว้ในสัญญาหรือโดยจารตประเพณี ผู้ฝากจะต้องชำระบำเหน็จเมื่อคืนทรัพย์สินซึ่งฝาก แต่ ถ้าได้กำหนดเวลาดังกันไว้เป็นระยะ ก็พึงชำระเมื่อสิ้นระยะเวลาทุกครั้งไป. (ตามมาตรา ๒๒๙) บทบัญญัตินี้เป็นทานของเดียงกันกับบทบัญญัติในเรื่องสัญญาจ้างแรงงาน

ถ้าสัญญาฝากทรัพย์สินต้องระงับไปก่อนเวลาที่ได้ตกลงกันไว้โดยเจตนาของผู้ฝากตามมาตรา ๒๒๓ หรือโดยเจตนาของผู้รับฝากในเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ตามมาตรา ๒๒๒ แล้ว ผู้ฝากจะต้องชำระบำเหน็จตามส่วนแห่งเวลาที่ล่วงไปจนถึงวันที่สัญญาฝากทรัพย์สินระงับลง หากเกินเวลาที่กำหนดไว้ ก็ไซ้บังคับในกรณีทรัพย์สินนั้นจะนำไปโดยเหตุสุดวิสัย หรือโดยสภาพของทรัพย์สินนั้นเองด้วยเหมือนกัน.

ความระงับแห่งสัญญาฝากทรัพย์สิน

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าสัญญาฝากทรัพย์สินนั้น จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อถึงมอบ เพราะฉะนั้นสัญญาฝากทรัพย์สินจะต้องระงับดังกตอเมื่อถึงคน

ทรัพย์นั้นให้แก่ผู้ฝากหรือผู้แทนของผู้ฝากหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งจากผู้ฝาก
ระบุไว้ในสัญญาฝาก และผู้รับฝากจะส่งคืนทรัพย์เมื่อใดนั้น ย่อมแล้ว
แต่ที่ใดบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๒, ๒๖๓ กับ ๒๖๔.

วิธีชำระการฝากเงิน

เท่าที่ได้อธิบายมาแล้วในตอนต้นนั้นเป็นการฝากทรัพย์ทั่ว ๆ ไป
ที่มีใช้เงิน ส่วนการฝากเงินนั้น มักจะหมายถึงบัญชีฝากเงินเป็นพิเศษถ้าจะ
มาตรา ๒๖๒ บัญชีว่า ถ้าฝากเงินท่านให้ตั้งนิยามไว้ก่อนว่าผู้รับฝาก
ไม่พึงต้องส่งคืนเป็นเงินทองตราอันเดียวกันกับที่ฝากแต่จะส่งคืนเงินให้
ครบจำนวน อนึ่งผู้รับฝากจะเอาเงินนั้นออกใช้ได้ แต่หากจำกัดคืน
เงินให้ครบจำนวนเท่านั้น แม้ว่าเงินซึ่งฝากนั้นได้สูญหายไปด้วยเหตุ
สุดวิสัยก็ตาม ผู้รับฝากก็จำกัดคืนเงินให้ครบจำนวน เพราะฉะนั้น
การฝากเงินจึงเป็นการฝากทรัพย์ที่ผู้รับฝากมัดมัดที่จะเอาไปใช้ได้ เช่น
ธนาคารรับฝากเงินกระแสรายวัน โดยคิดดอกเบี้ยให้ผู้ฝากร้อยละ ๓ ต่อปี
ตั้งหักเท่ากับธนาคารยืมเงินไปใช้โดยให้ดอกเบี้ย

ในการฝากเงินนั้นผู้รับฝากเป็นทั้งเจ้าของเงิน ตามจำนวนเงินที่ฝาก
และเป็นลูกหนี้ตามจำนวนเงินเดียวกันนั้นด้วย เพราะฉะนั้นจึงต้องรับ
ผิดใช้เมื่อจำนวนเงินนั้นสูญหายไปไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัยหรือ
เหตุอย่างอื่น ๆ

ถ้าการฝากเงินโดยมีกำหนดเวลาเรียกหรือส่งคืน ผู้ฝากหรือผู้รับ
ฝากจะเรียกหรือส่งคืนก่อนถึงกำหนดเวลาไม่ได้ (ดูมาตรา ๒๖๓) เช่น
เราฝากเงินกับธนาคารมีกำหนด ๓ ปี ธนาคารจะส่งคืนหรือเราจะใช้สิทธิ์

เรียกร้องให้ธนาคารส่งคืนก่อนถึงกำหนด ๓ ปีไม่ได้ ทงนทเเองจากทง๒
ฝ่ายได้รับประโยชน์จนตจยกันคือเราได้ออกเบีย ธนาคารได้อาเงินของ
เราไปใช้หมนหากำไร แต่ทงนไม่คดดีทชของเราที่จะคกตงกับธนาคาร
ให้ส่งเงินคืนก่อนครบกำหนด ๓ ปี.

อายุความฝากทรัพย์

ตามมาตรา ๓๖๔ บัญญัติไว้ว่าอนอายุความนั้น ถ้าไม่มีกฎหมาย
บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้กำหนด ๓๐ ปี และตามมาตรา ๓๖๘
ให้เริ่มนับอายุความขณะที่บังคบสัทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป เพราะ
ฉะนั้นการฝากทรัพย์โดยไม่มีกำหนดเวลาดัง คนอายุความเริ่มนับตั้งแต่
วันฝาก ไม่ใช้วัน ทวง ถาม หรือวัน ทมูรบ ฝาก ปฎิเสธ ตาม นยฎีกาท
๓๕๐/๒๔๗๖ คดีระหว่างนายพม สัมศรีเสรี โจทก์นายเปดง รอดจากใต้
จำเลย ข้อเท็จจริง ในคดีนั้นได้ความว่า โจทก์ฟ้องเรียกเงินทงคืนเดิม
๓๒๐๐ บาท ซึ่งได้ฝากไว้กับจำเลยผู้เป็นพ่อตา โจทก์มาเป็นเวลาดเกิน ๓๐ ปี
นับตั้งแต่วันฝากจนถึงวันฟ้อง และภายหลังที่ฝากกันแล้วตง ๓๐ ปี โจทก์
ได้ไปทวงถามเงินนจากจำเลย จำเลยปฏิเสธว่ามีได้รับฝาก คัด
แพ่งวินิจฉัยว่าอายุความเริ่มนับแต่วันทวงถามและจำเลยปฏิเสธคดีโจทก์
ไม่ขาดอายุความ คัดอุทธรณเห็นว่ากรฝากเงินรายน มีกำหนดอายุ
ความ ๓๐ ปี ตามมาตรา ๓๖๔ แม้การฝากจะได้เกิดชนก่อนใช้ประมวล
กฎหมาย พ้องโจทก์ก็ขาดอายุความตามกฎหมายที่วาน คัดฎีกา
วินิจฉัยว่า การฝากเงินรายน ไม่มีกำหนดเวลาดเรียกคืน โจทก์จะเรียกคืน
เมื่อใด ๆ ก็ได้ และตามมาตรา ๓๖๘ ท่านให้เริ่มนับอายุความแต่ชณะ

ทองปอนด์ไว้กับจำเลย ๓๒ เหรียญ ราคา ๓๒๐ บาท คงแค่ พ.ศ. ๒๔๖๓
จนถึงเวตาพองเกิน ๓๐ ปีแล้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ มีพระยานโจทก์ไปถาม
จำเลย ๆ ตอบว่า เงินรายนหมคนรับไปจำหน่ายอีกต่อหนึ่งยังไม่ได้อัน
โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินคน จำเลยต่อสู้อายุความ ศาลฎีกาตัดสินยก
ตามคำขอททธรณ์จากคดี โจทก์ขาดอายุความแล้ว ขอทจำเลยตอบพระยาน
โจทก์ไม่ใช่คำรับจะใช้เงินหรือคำรับต่อ โจทก์ตามมาตรา ๓๗๒.

ฎีกาที่ ๓๐๕/๒๔๖๗ คดีระหว่างนางพลอย ดวงมณี โจทก์ คุณ
หญิงปรีกพิไชยบริพัตร จำเลย ซึ่งวางหลักไว้ว่าการรับรักษาเงิน
เพื่อหาประโยชน์ให้แก่เด็กมาเป็นเวตา ๒๐ ปี ก็ไม่ขาดอายุความ

ตามหลักฎีกาข้างต้นนี้อาจจะทำให้ท่านคิดไปว่า ถ้าเราฝากเงิน
กระแด้รายวันกับธนาคารเกิน ๓๐ ปี เรามีหมดสิทธิ์ที่จะเรียกเงินนั้น
หรือ? การฝากเงินกระแด้รายวันกับธนาคารนั้น ตามวิธิการธนาคาร
ปฏิบัติกันแล้ว ธนาคารส่งยอดจำนวนเงินที่เหลือออกอยู่กับธนาคารมาให้
ฝากทุก ๆ ๒ เดือน เพราะฉะนั้นอายุความย่อมลัดสุดหยุดลงตามมาตรา ๓๗๒.

วิธีฉ้อเพื่อสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเรา ได้ประมวลความ
รับผิดของเจ้าสำนักโรงแรมหรือ โฮเต็ล หรือสถานพักผ่อนที่นอนเองเช่นว่า
นั้นไว้ในลักษณะฝากทรัพย์ แต่ไม่ใช่การฝากทรัพย์โดยแท้จริง เพราะ
ไม่มีการส่งมอบ ดังจะเห็นได้ในมาตรา ๖๗๕ ว่าเจ้าสำนัก โรงแรมหรือ
โฮเต็ลจะต้องรับผิดเพื่อความเสียหายหรือบอบสลายอย่างใด ๆ อันเกิด
แก่ทรัพย์ส่วนบุคคลเดินทางหรือแขกอาศัยได้พาเขามาพัก ทกกฎหมาย

บัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าสำนัก โรงแรมหรือโฮเต็ลไว้เช่นนี้ ก็เพื่อ
ความปลอดภัยของมหาชนซึ่งเป็นผู้เดินทางมาพักอาศัย และตามมาตรา
๖๗๕ ได้บัญญัติไว้ว่าถึงแม้ความสูญหายหรือบอบบ์ตาย จะเกิดขึ้นเพราะ
ผู้คนไปมาเข้าออกณ โรงแรมหรือโฮเต็ล เจ้าสำนักก็ตองรับผิดชอบ
แต่ถ้าทรัพย์สินเงินทองตรา, ธนบัตร, ตวงเงิน, พันธบัตร, ใบ
หุ้น, ใบหุ้นกู้, ประทวนสินค้า, อนุญาตหรือของมคาคณ ๆ แลว เจ้า
สำนักโรงแรมมีความรับผิดชอบแต่เพียง ๕๐๐ บาทเท่านั้น เว้นไว้แต่คนเดินทาง
หรือแขกอาศัยจะได้เอาของมีค่านั้น ฝากไว้แก่เจ้าสำนักโรงแรมและได้
บอกราคาแห่งของนั้นชัดแจ้ง

ของมีค่าในทันทีหมายความว่าของที่มีค่าแก่คนเดินทาง เช่นเครื่อง
สายครามทเกวแก่ หรือของที่หาไม่ได้ยกเหตุตามเป็นตน.

แต่เจ้าสำนักไม่ตองรับผิดชอบทรัพย์สินสูญหายหรือบอบบ์ตายเพราะ
เหตุสุดวิสัย ซึ่งไม่มีผู้ใดอาจป้องกันได้ เช่นแผ่นดินไหว - หรือเพราะ
สภาพแห่งทรัพย์สิน เช่นของนั้นแห้งหายไปเอง หรือเพราะความผิด
ของคนเดินทาง หรือแขกอาศัย หรือบริวารของเขา หรือบุคคลที่เข
อาศัย เช่นคนเดินทางเดินเลื้อไม่ได้ถูกูญแจ หรือบริวารนั้นทำการ
ทุจริตลักทรัพย์เอาไป.

การสูญหายหรือบอบบ์ตายนั้น มักจะเกิดจากการลักเป็นส่วนใหญ่
แต่ก็มีบางคราวที่ทรัพย์สินของคนเดินทางสูญหายหรือบอบบ์ตาย เพราะ
คนใช้ของเจ้าสำนัก เช่นคนใช้มาบดกวาดห้องแลวทำทรัพย์สินแตกเสีย
หาย

เมื่อผู้เดินทางพบของ ๆ คนซึ่งมิได้ส่งมอบฝากไว้กับเจ้าสำนัก
คณียหายหรือบอบสลายแล้ว จะต้องแจ้งความแก่เจ้าสำนักทันทีที่กล่าวคือ
ในโอกาสแรกที่ตนจะแจ้งความแก่เจ้าสำนักได้ มีฉนวนแล้วเจ้าสำนักจะ
ไม่ต้องรับผิดชอบ (ดูมาตรา ๖๗๖) และเจ้าสำนักจะรับผิดชอบใช้ ค่าสินไหมทด
แทนสำหรับของคณียหายหรือบอบสลายภายในเวลา ๖ เดือนนับแต่วันที่
ตนเดินทางหรือแขกอาศัยออกไปจากสถานที่นั้น

ความรับผิดชอบของเจ้าสำนักต่อผู้เดินทางนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
ประโยชน์ของประชาชน เพราะฉนวนเจ้าสำนักจะปลัดคนไม่ยอมรับผิด
โดยมีประกาศแจ้งความยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบของตนไว้ใน
โรงแรมหรือโฮเต็ลให้หนีไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ ประ
กาศแจ้งความนั้นเป็นโมฆะ เว้นไว้แต่จะได้มีการตกลงจำกัดความรับ
ผิดไว้โดยชัดแจ้ง (ไม่ใช่โดยปริยาย) ระหว่างเจ้าสำนักแต่ละคนเดิน
ทางหรือแขกอาศัย. เช่นทำสัญญาจำกัดความรับผิดเป็นลายลักษณ์
อักษรเป็นต้น (ดูมาตรา ๖๗๗)

ถ้าผู้เดินทางหรือแขกอาศัยไม่ชำระค่าเช่าที่พัก. อาหารที่รับประทาน,
ค่าน้ำ, ค่ารถ, และเงินที่เจ้าสำนักออกแทนไปเหตตามเป็นต้น, เจ้า
สำนักมีสิทธิที่จะยึดหน่วงเครื่องเดินทาง หรือ ทรัพย์สินที่ตนเดินทางหรือ
แขกอาศัยได้พาเข้ามาใน โรงแรมหรือโฮเต็ลจนกว่าจะได้ชำระหนี้ หรือ
เมื่อยึดทรัพย์สินไว้ในครอบครองของตนเป็นเวลาจนถึง ๖ สัปดาห์
และตนยังมีได้ชำระหนี้ที่ค้าง เจ้าสำนักก็มีสิทธิเอาทรัพย์สินนั้นออก
ขายทอดตลาดใช้ ค่าฤชาธรรมเนียมกับค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด

แต่จะหนี้สิน ทศาง ชำระ ตามเงิน เหลือเท่าใด ก็ต้องคน ให้ แก่เจ้าของ
ทรัพย์สิน. หรือฝากไว้กับด้านงานฝากทรัพย์สิน ถ้าไม่ทราบที่อยู่ของ
เจ้าของ

ในการขายทอดตลาดนเจ้า ด้านัก จะต้อง ประกาศ ใน หนังสือพิมพ์
ประจำท้องถิ่นฉบับหนึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน ก่อนวันขายทอดตลาด
ว่าคนมีความจำนอง ที่จะขายทรัพย์สินนั้น. และในประกาศ จะต้อง
บอกลักษณะ แห่งทรัพย์สินที่จะขายโดยย่อ กับชื่อเจ้าของทรัพย์สิน
ถ้าหากต่างจังหวัดเราไม่มีหนังสือพิมพ์ประจำท้องถิ่นทุก ๆ จังหวัด
เพราะฉะนั้นจึง เห็น ว่าเจ้าด้านักที่ ไม่มี หนังสือพิมพ์ประจำท้องถิ่น
ควรประกาศในหนังสือพิมพ์ที่ออกในกรุงเทพฯ.

บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นเจ้าของกิจการดังกล่าวข้างต้นคือบุคคล
ซึ่งมีอาชีพในทางที่ ให้ด้านักแก่คนเดินทาง หรือแขกอาศัย โดยคิดค่าแห่ง
ค่าเช่าเป็นทางค่าปกติ ส่วนการพักอาศัยนั้นอาจรวมทั้งค่าอาหารด้วย
ก็ได้ แต่บางแห่งก็แต่ที่พักไม่มีอาหาร. นอกจากเจ้าด้านักโรงแรม
ไฮเต็ลแล้ว ยังมีบุคคลบางจำพวกที่รับผู้อนใจในครอบครัวโดยคิดค่า
เพียงค่าเช่าที่ไว้บ้าง แต่บุคคลที่ควรรับผิดชอบเช่นร้านไม่หมายถึงเจ้าของ
ร้านกาแฟ. ร้านอาหารอย่างเดียว (ภัตตาคาร). เจ้าของโรงเรียน
ประจำถิ่นนอน. และผู้ซึ่ง ให้เช่าแต่ห้องอย่างเดียวโดยไม่มีภารบใช้
เช่น แม่่ง ให้เช่าเช่าห้องไป โดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้องของด้วยเลย

บุคคลซึ่งจะใช้สิทธิความกฎหมายที่ใดก็ตามมาข้างคน คอบบุคคล
ซึ่งเป็นผู้เดินทาง หรือแขกอาศัยโดยเสียค่าเช่าเห็นจ ไม่ใช้บุคคล
ซึ่งเจ้าพนักงานต้อนรับเตียงดูให้เปล่า ๆ ในฐานเพื่อนฝูง หรือบุคคลซึ่ง
มาเยี่ยมเยียน แขกที่มาพักอาศัยในโรงแรม.

ตัวทรัพย์สินดังของของคนเดินทางพามาหน หมายความว่าถึงของทุก ๆ
ดังไม่ว่าจะเป็นของของคนเดินทางหรือของผู้นอนที่คนเดินทางพามาด้วยขณะ
ที่พักอาศัยอยู่ที่โรงแรมนั้น และทรัพย์สินนั้นไม่ว่าจะเป็นจะต้องมาพร้อมกับ
คนเดินทางก็ได้ อาจจะต้องมาภายหลังยังโรงแรมเมื่อผู้เดินทางได้มาพัก
อาศัยแล้วหลายเวลา เจ้าพนักงานจะต้องรับผิดชอบเมื่อทรัพย์สินดังของนั้นมาถึง
โรงแรมของคน. ออกประการหนึ่งเมื่อผู้เดินทางหรือแขกอาศัยได้ส่ง
มอบสิ่งของ ๆ เขาให้แก่ลูกจ้างของเจ้าพนักงานที่ตั้งไปรับยังสถานที่ กถือ
ว่าเป็นการส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงาน.

เจ้าพนักงานจะหมดจากความ รับผิดชอบแก่เมื่อคนเดินทางพาทรัพย์สิน
ออกไปจาก โรงแรม

ถ้าผู้เดินทางลืมทิ้งไว้ขณะที่ ออก จาก โรงแรม โดยไม่ต้อง การจะ
กตัญญูออก. เจ้าพนักงานหมดความรับผิดชอบพิเศษ ในกรณีเช่นนี้เห็นว่า
ควร ใช้บทบัญญัติเรื่องจัดการนอกตั้งมาบังคับ.

แต่ถ้าทรัพย์สินได้ส่งมอบไว้กับเจ้าพนักงาน และเวลาออกจาก
โรงแรมไป ผู้เดินทางลืมเสีย ก็ควร ใช้บทบัญญัติเรื่องฝากทรัพย์สิน
หรือเรื่องควแทนบางคบบแต่กรณี.

เก็บของในคลังสินค้า

การเก็บของในคลังสินค้าเป็นการฝากทรัพย์สินชนิดหนึ่ง แต่มี
ลักษณะต่างกับการฝากทรัพย์สินธรรมดา คือ:-

- (๑) ทรัพย์สินที่ฝากเป็นสินค้า
- (๒) กฎหมายเรียกบุคคลผู้รับฝากว่านายคลังสินค้า ซึ่งมี
อาชีพเป็นผู้ทำการเก็บรักษาสินค้าในทางค้าโดยปกติ
- (๓) นายคลังสินค้าทำการเก็บรักษาสินค้าเพื่อหวังประโยชน์
หรือบำเหน็จ

(๔) นายคลังสินค้าจะเรียกให้ผู้ฝากถอนสินค้าไปก่อนสิ้นระยะเวลาที่กำหนดกันไว้ไม่ได้ ถ้าไม่เวลาดำหนดคลังสินค้าคน เมื่อนายคลังสินค้าต้องการส่งคืนคน ก็ต้องบอกกล่าวให้ผู้ฝากทราบล่วงหน้า ๓ เดือน และนายคลังสินค้าจะบังคับเช่นนี้ได้ ก็ต่อเมื่อรับฝากสินค้าเหล่านั้นไว้เป็นเวลาดังกล่าวแล้ว ๒ เดือน (ดูมาตรา ๗๗๕)

เพราะฉะนั้นกฎหมายจึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗๓ ว่าให้นำประมวลกฎหมายอื่นว่าด้วยฝากทรัพย์สินมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติในลักษณะนี้ อีกประการหนึ่งความเกี่ยวพันระหว่างเจ้าของสินค้ากับนายคลังสินค้าคล้ายกับผู้ตั้งและผู้ขนส่ง กฎหมายจึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗๒ ว่าให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖๓๖, ๖๓๗, ๖๓๘, ๖๓๙, ๖๓๐, ๖๓๑ และ ๖๓๒ ซึ่งว่าด้วยการรับขนหนมา ใช้บังคับแก่การเก็บของในคลังสินค้าโดยอนุโลมตามควรแก่บท

อนวนายคตงตั้งต้นค่าน คอ บุคคลผู้รับทำการเก็บรักษาต้นค้ำ
เพื่อบำเหน็จเป็นทางค่าปกคิของคน (มาตรา ๗๗๐) บุคคลในทั้นหมาย
กึ่งนคตบุคคล หรือบุคคลธรรมดาตงแต่คนหนึ่งหรือหลายคนชนไปทำ
การเป็นนายคตงตั้งต้นค้ำ.

เมื่อผู้ฝากตองการนายคตงตั้งต้นค้ำของส่งมอบ เอกถำรให้แก่ผู้ฝาก
และเอกถำรนน เขาออกจากทะเบียนมคตงเพราะการฝากของนน
เอกถำรที่ส่งมอบให้แก่ผู้ฝาก แบ่ง ออก เป็น ไบรับของคตงตั้งต้นค้ำ
ระบบหนึ่งและเป็นประทวนต้นค้ำระบบหนึ่ง (มาตรา ๗๗๕) และตง
๒ ระบบนคตงม เดชดำคตงกับคตงชวกับตง ดายมอชอ ของนายคตง
ตั้งต้นค้ำ

ไบรับของคตงตั้งต้นค้ำกับประทวนต้นค้ำจะออกให้แก่ผู้ถอหรือตงค
หลังให้แก่ผู้ถอถอย ๆ ไม่ได้ (ดูมาตรา ๗๗๗) จะตองออกให้โดยค้ำ
ตั้งของผู้ใดผู้หนึ่ง

ไบรับของ คตงตั้งต้นค้ำกับประทวนต้นค้ำ ให้มรายตงเอเยด ดังตอไป
น คอ:-

- (๑) ชอหรือยหือและตำนกของผู้ฝาก
- (๒) ทตงคตงตั้งต้นค้ำ (คอโรงเก็บต้นค้ำ)
- (๓) ค้ำบำเหน็จดำหรับเก็บรักษา
- (๔) ตงภาพของต้นค้ำทเก็บรักษา และนาคทหรือชนาคทแห่ง
ต้นค้ำนน กับตงตงภาพจำนวนและเควองหมายหือ

(๕) ด้ถนที่แะวันออก ไบริบ ของคลังสินค้าแะประทวน
ดินคานน

(๖) ถ้าได้กำหนดกันไว้ว่าให้เก็บสินค้าไว้ชวเวดานานเท่าใดให้
แจ้งกำหนดนั้นด้วย

(๗) ถ้าของที่เก็บรักษามีประกนภยให้แด้คงจำนวนเงินที่ประกน
ภยกำหนดเวลาที่ประกนภยแะชอหรือยหอของมูรบประกนภยด้วย (มี
แบบศออย่างท่ายคาส์อนน

อนงรายแะเอยคคง กตาว ขางบนนจะ คอง จคคง ไว้ในต้นชวด้วย
(มาตรา ๗๗๘)

ถ้าในไบริบของคลังสินค้าหรือประทวน ด้นคานม ขอความ ยกเวณ
หรือจากคความรบผิดของนายคลังสินค้าไว้ด้วยแะว ขอความ ยกเวณ
หรือจากคความรบผิดนนเป็นโมฆะ เวณแต่ผู้ฝากสินค้าจะไดแด้คงความ
คคงด้วยชัดแจ้ง ในการยกเวณหรือจากคความรบผิดเช่นงานน (มาตรา
๖๒๕)

ถ้าสินค้าที่เก็บอยู่ในคลังสินค้าได้มีการจำนำกันแะว ไบริบของ
คลังสินค้ากับประทวนสินค้าจะแยกออก จากกันไม่ได้ ต้องเป็นของคู่
กันไปจะโอนแยกต่างหากจากกันไม่ได้ (มาตรา ๗๗๖) แะไบริบของ
คลังสินค้าอย่างเดยวเท่านั้น ที่เบนตจจะตองตั้งคนเมอมาเขาของไป (ดู
มาตรา ๗๗๘) ถ้าผู้ทรง (คือผู้ทมชออยู่ขางหน้าหรือตั้งถกอยู่ขางหลัง
แะยคถือเอกสำรนน) มทงไบริบของคลังสินค้าแะประทวนสินค้า

ควยแถม มีสิทธิที่จะร้องขอให้นายคลังสินค้าแบ่งแยกสินค้าที่เก็บรักษาไว้ ออกเป็น ส่วนๆ ตามแต่จะพอใจและให้ส่งมอบเอกสารแก่ตนส่วนใดใด ตามจำนวนที่แยก แลวเวนคืนเอกสารคืนให้แก่ นายคลังสินค้า ค่าใช้จ่ายในการแยกสินค้าและทำเอกสารใหม่ ผู้ทรงเอกสารเป็นผู้ใช้ (มาตรา ๗๗๓)

ถึงแม้ ใบรับคลังสินค้าและประทวน สินค้าจะมีรายละเอียดเหมือนกัน แต่มีผลในกฎหมายไม่เหมือนกันดังต่อไปนี้ :-

ใบรับของคลังสินค้าเป็นตั๋วสำหรับผู้ฝาก โอนกรรมสิทธิ์ในของที่ฝากไปยังผู้อื่น (เช่นผู้ซื้อเป็นต้น) โดยการตัดกหลังใบรับนั้น และกรรมสิทธิ์ผ่านไปยังผู้รับตัดกหลัง โดยไม่ต้องส่งมอบ ของที่เก็บไว้ในคลังสินค้า (ดูมาตรา ๗๗๒-๗๗๔) กับทั้งเป็นตั๋วสำหรับตัดกหลังจำหน่ายสินค้าเป็นครั้งที่ ๒ ในเมื่อสินค้านั้น ได้จำหน่ายไว้แล้วหนึ่ โดยการตัดกหลังประทวนสินค้า การตัดกหลังจำหน่ายสินค้าครั้งที่ ๒ ดังในใบรับของคลังสินค้านั้นทำให้อำนาจในทำนองเดียวกับ การตัดกหลังประทวนสินค้า (มาตรา ๗๗๕)

ประทวนสินค้าเป็นเอกสาร สำหรับผู้ฝากจะจำหน่ายสินค้าแก่ผู้อื่น โดยตัดกหลังผู้รับจำหน่ายและไม่ต้องส่งมอบสินค้าเหล่านั้น (มาตรา ๗๗๗) วิชาการจำหน่ายสินค้าที่เก็บรักษาไว้ในคลังสินค้า เมื่อผู้ฝากประสงค์จะจำหน่ายสินค้า ต้องแยกประทวนออกเสียจาก

ใบรับของคลังสินค้า และสลักหลังประทวนตั้งมอบให้แก่ผู้รับสลักหลัง
คือผู้รับจำนำ (มาตรา ๗๗๗)

ในการสลักหลังประทวนสินค้าครั้งแรกนั้น ต้องแจ้งจำนวนหน
ที่จำนำสินค้าเป็นประกันทั้งจำนวน ดอกเบี้ยที่จะต้องชำระและวันทหนี้จะ
ถึงกำหนดชำระด้วย (มาตรา ๗๗๗) กับให้ผู้จำนำและผู้รับจำนำจดลง
ไว้ในประทวนนั้นว่าได้แจ้งการจำนำลงใน ใบรับของคลังสินค้าแล้ว
(มาตรา ๗๗๘)

ในการจำนำโดยผู้รับสลักหลังประทวนสินค้านั้นกฎหมายบัญญัติ
ให้ผู้จำนำและผู้รับจำนำทั้ง ๒ ฝ่ายแจ้งแจ้ง การ สลักหลัง ที่ใด ที่ากัน นนตง
ในใบรับของคลังสินค้าด้วยออกได้คหนึ่ง ถ้ามีฉันทแล้วผู้รับจำนำจะยก
การจำนำเป็นข้อต่อสู้ผู้ชอคนอื่น ๆ ลับไปไม่ได้ มาตรา ๗๗๙ เพราะ
ผู้ฝาก (คือผู้จำนำ) ยังคงถือใบรับนั้นอยู่มิได้ตั้งมอบไปให้ผู้รับจำนำด้วย
อาจจะเอาไปหลอกขายผู้ชอว่าสินค้านั้นไม่มีการจำนำ

เมื่อใดทำการจำนำกันเสร็จแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้รับจำนำจะต้อง
มีจดหมายบอกกล่าวแก่นายคลังสินค้าให้ทราบจำนวนหน ซึ่งจำนำสินค้า
นั้นเป็นประกันทั้งจำนวนดอกเบี้ยและกำหนดเวลาทหนี้หนี้จะถึง กำหนด
ชำระ หน้าที่ของนายคลังสินค้าเมื่อได้รับคำบอกกล่าวเช่นนั้นจะต้องจด
รายการเหล่านั้นลงในต้นข้วสมุดทะเบียน ถ้านายคลังสินค้าละเลยไม่
จดรายการที่ผู้รับจำนำแจ้งมาแล้ว ผู้รับจำนำจะยกการจำนำมายื่นต่อ
ผู้เถียงบรรณคดีทกับเจ้าหนี้ธรรมดาของผู้จำนำไม่ได้ แต่ทงนี้เขาใจว่าคง

จะไม่คิดค่าธรรมเนียมของ ผู้รับจำนำที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากนายคลังสินค้า
ในการที่ละเลยไม่จัดการจำนำดังไปในต้นขวัพระเบยพ มาตรา ๗๘๒

การบังคับจำนำ

เมื่อผู้จำนำผิดสัญญาไม่ชำระหนี้ตามกำหนด ก็ให้ผู้ทรงประทวน
สินค้า (ผู้รับจำนำ) ยื่นคำคัดค้านตามระเบียบ และเมื่อยื่นคำ
คัดค้านแล้ว ๘ วัน ยังไม่ได้ ชำระหนี้ ผู้ทรงประทวน ก็ชอบที่จะให้นาย
คลังสินค้าขายทอดตลาดสินค้านั้นได้ (มาตรา ๗๘๐) ในการขาย
ทอดตลาดให้ผู้ทรงประทวนสินค้า จะต้องมีความหมายบอกกล่าวให้ผู้ฝาก
ทราบเวลาและสถานที่ที่จะขายทอดตลาด (มาตรา ๗๘๑)

เมื่อขายทอดตลาดได้จำนวนเงินเท่าใด นายคลังสินค้าหักเอาไว้ใช้
ค่าเก็บรักษาเสียก่อน เหลือหนี้ยกไว้จนกว่าผู้ทรงประทวนสินค้านำ
ประทวนมาเวนคืนนายคลังสินค้าจึงจะเอาที่เหลือนั้นชำระหนี้ตามจำนวน
ที่ปรากฏอยู่ในประทวน ถ้ายังมีเงินเหลือจากการชำระจำนำครั้งแรก
ก็ให้เอาเงินนั้นชำระการจำนำครั้งหลัง เมื่อผู้รับจำนำคนหลังได้นำใบรับ
ของคลังสินค้าที่ทำการส่งถึงจำนำมากัน แต่ถ้าไม่มีการจำนำครั้ง
ที่ ๒ หรือผู้รับจำนำครั้งที่ ๒ ได้รับชำระหนี้แล้วด้วยประการใด ๆ ก็ให้เอา
เงินที่เหลือนั้นจ่ายแก่ผู้ทรงประทวนของคลังสินค้า (มาตรา ๗๘๒)

ถ้าจำนวนเงินสุทธิที่ได้จากการขายทอดตลาดคราวหนึ่งไม่พอชำระ
หนี้ของผู้รับจำนำครั้งแรกแล้ว ก็ให้นายคลังสินค้าจ่ายเงินเท่าที่มแก่ผู้

ทรงประทวนนั้นและจดลงไป ในประทวน กับในสมุดบัญชี ของคนจำนวน
เงินที่ได้ชำระ แต่กีดประทวนสินค้าคนให้แก่ผู้ทรงไป เพื่อเขาจะได้
ไปได้เบียดสำหรับเงินที่ขาดจากผู้ตัดทอนคนก่อน ๆ (มาตรา ๗๙๓)

ผู้ทรงประทวนจะใช้สิทธิได้ เบียดสำหรับจำนวนเงินที่ขาดแก่ผู้ซึ่งได้
ตัดทอนคนก่อน ๆ หรือคนใดคนหนึ่งตามแต่จะเลือก (ถ้ามีหลายคน)
ได้ยกข้อเมื่อ ได้จัดการ ขาดทอดตลาดสินค้าที่เป็นประกันเงินจำนำภายใน
เวลา ๑ เดือนนับแต่วันคดีความ เพราะฉะนั้นนายคดงสินค้าขายทอด
ตลาดสินค้าเกิน ๑ เดือนนับแต่วันคดีความแล้วผู้ทรงประทวนหมดสิทธิที่จะ
ได้เบียด อนึ่งท่านห้ามมิให้ฟ้องได้เบียดเมื่อพ้นเวลา ๑ ปี นับวันแต่วันขาย
ทอดตลาด (มาตรา ๗๙๔)

เนื่องจากใบรับของคดงสินค้าและประทวนสินค้าเปลี่ยนมือกันได้
และมีการได้เบียดคล้ายกับคดงเงิน กฎหมายจึงได้บัญญัติไว้ว่าให้นำบท
กฎหมายว่าด้วยคดงเงินมาใช้บังคับแต่เพียงเท่าที่ไม่ขัดกับบัญญัติไว้ใน
ลักษณะนี้ (มาตรา ๗๙๕)

วิธีคนสินค้าที่เก็บรักษา

ตามที่กล่าวแล้วว่าถ้าไม่มีการ แยก ใบรับ ของ คดง สินค้า กับ
ประทวนสินค้าเพื่อการจำนำแล้ว นายคดงสินค้าจะคดงสินค้าให้ยกข้อเมื่อ
นำใบรับของคดงสินค้ามาเวนคืน หรือมาให้ตัดทอนถ้าจะรับสินค้าไป
ไม่หมด.

แต่ถ้าได้แยกประทวนสินค้าออกจากใบรับสินค้าเพื่อจำหน่ายแล้ว เมื่อ
มารับสินค้าคนจะคงเว้นคนทั้งใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้า
แต่ถ้าผู้ทรงใบรับของคลังสินค้าอาจให้คนสินค้าแก่ตนในเวลาใด ๆ ก็ได้
เมื่อวางเงินจำหน่ายพร้อมทั้งดอกเบี้ยครบถ้วนแก่นายคลังสินค้า และเงิน
จำหน่ายกับดอกเบี้ยนายคลังสินค้าจะจ่ายให้ก็ต่อเมื่อผู้ทรงประทวนสินค้า
เว้นคนประทวนนั้น (มาตรา ๗๗๗)

ถ้าใบรับของคลังสินค้าหรือประทวนสินค้าสูญหายไป เมื่อผู้
ทรงเอกสารนั้นให้ประกันตามสมควรแล้ว นายคลังสินค้าจะทำเอกสาร
ให้ใหม่ก็ได้. แต่นายคลังสินค้าจะต้องจดหมายเหตุลงในบัญชีไว้เป็น
สำคัญ (มาตรา ๗๗๘)

หน้าที่และสิทธิของนายคลังสินค้า

(๑) เมื่อผู้ฝากต้องการเอกสาร นายคลังสินค้าต้องทำใบรับ
และใบประทวนสินค้าส่งมอบให้

(๒) นายคลังสินค้าจำต้องยอมให้ผู้ทรงใบรับของคลังสินค้าหรือ
ประทวนสินค้า ตรวจตราสินค้าและเอาตัวอย่างไปได้ในเวลาอันควร
ระหว่างทำงานทุกเมื่อ (มาตรา ๗๗๙)

(๓) นายคลังสินคามิหน้าที่จะต้องส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ทรงใบ
รับของคลังสินค้า หรือผู้ทรงใบรับของคลังสินค้าและใบประทวนสินค้า
แล้วแต่กรณี

(๔) นายคลังสินค้าจะตอง จดราย การนำนำตอง ในคณชว
เมื่อได้รับคำบอกกล่าวจากผู้รับจำนำสินค้า

(๕) นายคลังสินค้าจะตอง รับผิดชอบ ในการทักสินค้านั้นคณชว
หายหรือบบสูญตาย หรือตั้งคนทรัพย์ชกช่า เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการ
คณชวหาย หรือบบสูญตาย หรือชกช่านั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดแต่
สภาพแห่งของนนั้นเอง หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ฝาก (มาตรา ๖๓๖)

(๖) นายคลังสินค้าจะตอง จดการ ขายทอดตลาดสินค้า
ในเมื่อสินค้านั้นถูกบังคับชำระ ^{ชำระ} และชำระเงิน

(๗) นายคลังสินค้าจะตอง รับผิดชอบเขียนเครื่องหมายและชนิด
ของไว้ทหับห่อทุก ๆ ห่อ และเขียนคำรับรองว่าได้เก็บในคลังสินค้าถูก
ต้องแล้ว (พระราชบัญญัติศุฎกการ พ.ศ. ๒๔๖๘ มาตรา ๘๗)

(๘) นายคลังสินค้าจะตอง เก็บรักษาของนนั้นไว้ในหับห่อเดิม เว้น
แต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานศุฎกการ (พระราชบัญญัติศุฎกการ
พ.ศ. ๒๔๖๘ มาตรา ๘๘)

(๙) นายคลังสินค้าจะตอง เก็บของนนั้น โดยให้มทางเขาดังหับห่อ
ทุก ๆ ห่อได้โดยสะดวก และจะย้ายที่เก็บ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้า
พนักงานศุฎกการไม่ได้ (พระราชบัญญัติศุฎกการ พ.ศ. ๒๔๖๘ มาตรา
๘๐-๘๒-๘๖)

(๑๐) เมื่อเจ้าพนักงานศุฎกการเรียกของ นายคลังสินค้าจะตอง
แสดงของที่ยงมิตองตรวจตราแก่เจ้าพนักงาน (พระราชบัญญัติศุฎกการ
พ.ศ. ๒๔๖๘ มาตรา ๘๑)

ตั้งปรากฏอยู่ข้างหลังซึ่งเก็บไว้ที่โรงเก็บสินค้าของบริษัทโดยมีเงื่อนไข
ว่า บริษัทจะไม่รับผิดชอบค่าเสียหายหรือบอบช้ำตาย
โดยน้ำทะเล, น้ำในแม่น้ำ, ภาวะภัย, อุทกภัย, ด้วงแมลงและสัตว์
ต่าง ๆ เช่น ปลวก, มอด, มด, หนู เป็นต้น การรั่วไหล, ดินถล่ม,
น้ำ, ภัย, ฝนเหวี่ยง, ฝนรา, ระเบิด, ความร้อน, ไฟ, พายุ, อุบัติ
เหตุ, เหตุสุดวิสัย, ภัยหายกลายเป็นไอ, หรือโดยเหตุอื่น ๆ ที่บริษัท
บังคับไม่ได้ ฯลฯ บริษัทสงวนไว้ซึ่งสิทธิ์ที่จะคิดค่ารักษาแพงกว่าที่ได้
ตกลงไว้โดยให้คำบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร ๓ เดือน
และที่จะย้ายสินค้านั้นไปไว้ที่อื่น

บริษัทจะส่งคืนสินค้าให้เมื่อบุคคล ซึ่งในขณะนั้นลงทะเบียนใน
สมุดของบริษัทว่าเป็นผู้มั่งคั่งในสินค้านั้นได้เวนคืนไปประทวน โดย
ตัดหักให้ถูกต้อง หรือมีฉันทนเมื่อบุคคลนั้นได้ลงนามในคำสั่งให้
ส่งมอบ และเมื่อบริษัทประทวนหรือคำสั่งให้ส่งมอบมาแต่คงให้เห็น
บริษัทจะถือว่าสินค้านั้นได้ส่งมอบให้ถูกต้องแล้ว และพ้นจากความรับ
ผิดต่อสินค้านั้น บริษัทจะไม่รับผิดชอบต่อผู้ส่งมอบสินค้านั้นแก่เงิน
ตามคำสั่งให้ส่งมอบ หรือตามคำสั่งที่ประทับตราเงิน หรือตายเช่นเป็น
อักษรเงิน แต่บริษัทมีสิทธิ์ที่จะสันนิษฐานว่าบุคคลซึ่งนำคำสั่งให้ส่ง
มอบนั้นเป็นบุคคลซึ่งมีสิทธิ์ที่จะได้รับส่งมอบโดยชอบด้วยกฎหมาย
บริษัทจะไม่รับรู้เรื่อง โอนผลประโยชน์ในสินค้านั้นให้แก่ผู้อื่น เว้นไว้แต่
จะได้มาลงทะเบียนในสมุดของบริษัท

ขี้ม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอม, การพะนันขันต่อ ๖๕

บริษัทมิได้เอาประกันภัยสำหรับสินค้า เจ้าของสินค้าเป็นผู้รับ
บาปเคราะห์และบริษัทหลุดพ้นจากการรับผิดชอบแต่เวลาไฟไหม้
จาก (เรือหรือรถ ฯลฯ) คำว่าเห็นจขาระตงแต่
เก็บอยู่ในโรงเก็บหมายเลขที่ ซึ่งอยู่ที่ กรุงเทพฯ ฯ

ได้ โอน ให้ เพื่อกำ ตั้งของ
ได้ โอน ให้ เพื่อกำ ตั้ง ของ
ได้ โอน ให้ เพื่อกำ ตั้งของ

(ลงนาม) ผู้จัดการ (ลงนาม) หัวหน้าท่าเรือ

ส่วนด้านหลังของประทวนมีตาราง ๒ ตอนคือ

ตอนหนึ่ง บอกรายละเอียดของสินค้า เช่น เลขที่, เครื่องหมาย
และหมายเดชนบนหีบห่อ, จำนวนและลักษณะของหีบห่อ, ลักษณะ
ของสินค้าที่อยู่ในหีบห่อนั้น, ค่าเก็บรักษาเป็นรายวัน, นามผู้จกรายการ
และนามผู้ตรวจ

ตอนสอง บอกรายละเอียดของคำสั่งให้ส่งมอบเช่น วัน, เดือน,
ปี, เลขที่, มอบให้ใคร จำนวนหรือน้ำหนัก คงเหลือ และหมายเหตุ

ปรานีประนอมยอมความ

อันว่าปรานีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญา
ทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมอญหรือจะมชนนให้เสร็จไป
ด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน. (มาตรา ๘๕๐)

ตามบทวิเคราะห์ศัพท์ข้างบนนี้ จะเห็นได้ว่าสัญญาปรานีประนอม
ยอมความเป็นสัญญาต่างตอบแทน คือคู่สัญญาทั้ง ๒ ฝ่ายได้รับผลโดย
ตรงหรือโดยปริยายจากสัญญานั้นไม่มากนักน้อย

สัญญาปรานีประนอมยอมความนั้นจุดประสงค์จะระงับข้อพิพาท
อันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ในขณะทำสัญญากันหรืออาจจะมชนในอนาคตเช่น
สัญญาแบ่งมรดกเป็นสัญญาปรานีประนอมดังฎีกาที่ ๘๓/๒๔๗๒ กติ
ระหว่างนายชั้น โจทก์ นางน้อยบัก จำเลย ซึ่งข้อเท็จจริงได้ความว่า
โจทก์จำเลยควรได้รับมรดก ซึ่งมีนา ๓ แปลงและทรัพย์อื่น ๆ อีก
แต่โจทก์ต้องการนาแค่แปลงเดียวเท่านั้น จึงได้ตกลงทำหนังสือแบ่งกัน
ระหว่างโจทก์จำเลย แต่เมื่อหนังสือข้อทักทายนั้นไม่สมบูรณ์ตามมาตรา
๘ คำสัญญาตัดสินว่าเมื่อ โจทก์จำเลยผู้ควรได้รับมรดก ยอมผ่อนผันให้
แก่กันเช่นนั้น แต่ตั้งให้เห็นว่าทำหนังสือสัญญาเพื่อจะระงับข้อพิพาท
อันใดอันหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นภายหลังให้เสร็จไปเรียกว่าเป็นการปรานี
ประนอมตามมาตรา ๘๕๐ แต่เอกสารที่ทักทายนั้นใช้ไม่ได้ตามมาตรา ๘
โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยให้ยกฟ้อง. และฎีกาที่ ๘๘๖/๒๔๗๓ กับ
ฎีกาที่ ๓๘๓/๒๔๗๔ ก็ได้วินิจฉัยไว้ว่าสัญญาแบ่งมรดกเป็นสัญญาปรานี
ประนอมยอมความ.

เพื่อระงับข้อพิพาทนาคู่สัญญาอาจจะทำสัญญาแม่เงินไขบงคับก
ไตตามนัยฎีกาที่ ๘๓๓/๒๔๗๒ คดีระหว่างนายชดย ลักสะกร โจทก์ นาง
พน มหาแก้ว จำเลย ซึ่งในคดีนั้น โจทก์จำเลยพิพาทกันเรื่องที่ดินว่า
เป็นของใคร โจทก์จำเลยได้ไปที่อำเภอทำสัญญากันว่า "ให้
เรียกพนอำมา เป็นพระยาน ถ้าพนอำ ให้การ ส้มฝ้าย ไค ให้ฝ้ายนั้น
ชนะ" พนอำได้มาเบิกความที่อำเภอส้มฝ้ายโจทก์ อำเภอจึงชขาด
ให้ทเป็นของ โจทก์ จำเลยไม่ยอมจึงมีคดีมาสู่ศาล ศาลฎีกาคัด
ัดว่าสัญญายอมความอันแม่เงินไขบงคับน ไคทำจนเพื่อประสงค์จะ
ระงับข้อพิพาทยอมส้มบูรณแต่มผลคงแควนทเขอนไขนหด้าเวจดัง คอ
เมอพนอำมาเบิกความแต่มเป็นการผูกพันคุณกรณทง ๒ ฝ้ายให้ทเป็นของ
โจทก์ตามสัญญา

ตามมาตรา ๘๕๓ บัญญัติไว้ว่าสัญญาปรานประนอมยอมความ
น ถ้ามได้มหดกฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงตายมือขอฝ้าย
ทคองรับผลหรือตายมือขอควแทนของฝ้ายนเป็นด้าคญแต่วจะฟ้องร้อง
ให้บงคับคดีหาได้ไม่

หดกฐานเป็นหนังสือนั้นจะต้องทำให้ถูกต้องตามมาตรา ๘ (ตุฎีกา
ที่ ๘๓๓/๒๔๗๒ นายชน โจทก์ นางน้อยบก จำเลย) และผู้ทคองรับผล
ทุกคนจะต้องลงตายมือขอตามนัยฎีกาที่ ๓๐๔๒/๒๔๗๕ คดีระหว่าง
นางกตณ นางผิว โจทก์ นายน้อย นางเม้า จำเลย ซึ่งข้อเท็จจริงได้
ควมว่า โจทททง ๒ เป็นเจ้าของร่วมในที่ดินแห่งหนึ่ง ได้รวมกันฟ้องขับ

ได้จำเลย ขณะเป็นความกนอยู่ นางกตัญญูเดียวทำสัญญายอมความที่
ศาลโดยนางฉิวไม่ได้ตั้งชื่อให้สัญญายอมความด้วย ปัญหาที่ว่าสัญญา
ยอมจะใช้ได้หรือไม่ ศาลอ้างทง ๒ ตัดสินว่าใช้ได้ เพราะเหตุเมื่อนาง
กตัญญูยอมแล้ว นางฉิวได้ทำใบมอบฉันทะให้ผู้อื่นไปรับเงินค่าธรรม
เนียม แต่ตั้งว่านางฉิวยินยอมด้วย แต่ศาลฎีกาเห็นว่าสัญญายอม
นั้น แม้นางฉิวจะยินยอมด้วยก็ใช้ไม่ได้ เพราะนางฉิวไม่ได้ตั้งชื่อให้
สัญญายอมด้วยตามมาตรา ๑๕๓-๑๓๕๑ วรรคสุดท้ายและ ๑๓๖๑ วรรค
สองจึงยื่นอุทธรณ์ให้ศาลเดิมพิจารณาใหม่

สัญญาปรานีประนอมยอมความนั้นจะทำที่ไหน ๆ ก็ได้ เช่น
ทำกนท่าเรือ ทำกนที่ศาลและทำกนที่อื่น ๆ ย่อมมีผลบังคับได้ตาม
กฎหมายกนนั้น ถ้าปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๕๓ ดังฎีกาที่ ๒๓๒/
๒๕๗๓ คดีระหว่างนายแดง แก้วเบย โจทก์ นางทองคำ แก้วเบย จำเลย
ซึ่งวินิจฉัยว่าสัญญาปรานีประนอมจะทำ ณ ที่ใดก็ได้

สัญญาปรานีประนอมไม่มีแบบ ถ้าทำกนที่อื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ท่าเรือ
หรือศาล

สัญญายอมความในศาลมีแบบดังต่อไปนี้ คือ

ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประยอม, การพะนันขันต่อ ๖๕

(๒๘)

สัญญาปรากฏ

ประยอม

ยอมความ

แต่ฉบับ

อากร

คดีหมายเลขคำที่...../๒๔....

คดีหมายเลขแดงที่...../๒๔....

ค่าต.....

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๔.....

ความ.....

ระหว่าง (.....) โจทก์
..... จำเลย

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....

ขอทำสัญญาปรากฏประยอมยอมความต่อหน้าศาลมขอความตาม
ที่กล่าวต่อไปนี้.

ข้อ ๓.....

๗๐ ยัม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปราณประนอม, การพะนันขันต่อ

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ.

..... โจทก์

..... จำเลย

คู่ความได้ลงชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

..... ผู้พพากษา

..... ผู้พพากษา

เมื่อทำสัญญายอมความกันเสร็จแล้ว ผู้พพากษากมคาพพากษา
ตามยอมดั่งแบบต่อไป

(๒๘)

แผนกศาลใช้

คำพิพากษา

ตามยอม

คดีหมายเลขดำที่...../๒๔....

คดีหมายเลขแดงที่...../๒๔....

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ศาล

วันที่

เดือน

พุทธศักราช ๒๔

ความ

โจทก์

ระหว่าง

จำเลย

เรื่อง

ผู้พิพากษาได้พิจารณาดำเนินการตามสัญญาปรานีประนอมยอมความระหว่าง
โจทก์และจำเลยในคดีนี้ครบถึงวันที่ เดือน

พ.ศ. ๒๔ เห็นว่าชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงประชุมพร้อมกัน

พิพากษาให้คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาดไป ตามสัญญาปรานีประนอมยอม

ความนั้น

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผลแห่งสัญญาปรากฏประนอมยอมความ

ตามมาตรา ๘๕๒ ได้บัญญัติไว้ว่าเมื่อคู่พิพาทได้ทำสัญญาปรากฏประนอมยอมความกันแล้วมีผลดังต่อไปนี้คือ

(๑) สิทธิเดิมที่ให้โอกาสแก่คู่พิพาทเรียกร้องจากกันและกันเป็นอันระงับสิ้นไปเพราะถือว่าแต่ละฝ่ายยอมลี้ดระแล้ว

(๒) คู่สัญญาได้สิทธิใหม่ตามที่ได้แสดงไว้ในสัญญาว่าเป็นของตน คู่สัญญาจะฟ้องร้องตามสิทธิเดิมไม่ได้

ฎีกาที่ ๒๓๒/๒๔๘๓ คดีระหว่างนายแดง แก้วเบีย โจทก์ นางทองคำ แก้วเบีย จำเลย ในคดีนั้นโจทก์จำเลยทำสัญญายอมกันต่ออำเภอใจความว่าให้จำเลยเช่าข้างพัง "หุน" กับถูกข้างพังนั้นมาทำสัญญาให้โจทก์มีส่วนได้ในราคาข้างบนครึ่งหนึ่ง จำเลยจะนำข้างนั้นมาทำสัญญายังอำเภอณวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๐ บัดนี้จำเลยผิดสัญญา โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินราคาข้างจากจำเลย ศาลฎีกาคัดสินว่าสัญญายอมนี้ใช้ได้ตามมาตรา ๘๕๐, ๘๕๓, ๘๕๒ และสัญญาปรากฏประนอมจะทำได้ทุกได้ แต่ให้มีหลักฐานเป็นหนังสือ คดีนี้โจทก์จำเลยทำยอมกันถูกต้องแล้ว โจทก์ยอมมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายในฐานะที่จำเลยผิดสัญญาได้ทีเดียว โดยไม่ต้องฟ้องขอให้บังคับจำเลยทำตามสัญญายอม จึงให้จำเลยใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ ๓๕๐๐ บาท

สัญญาปรากฏประนอมที่ทำกันเอง นอกศาลมีผลต่างกับสัญญาปรากฏประนอมที่ทำกันในศาล คือ ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม

สัญญาปรานีประนอมยอมความที่ศาลแล้ว คุกเรือนอกฝ่ายหนึ่งกรอง
ขอต่อศาลให้ศาลบังคับฝ่ายที่ผิดสัญญาหนีได้ทันที, ถัดถึงคราวยกคดี
ทรัพย์ ขายทอดตลาดมาชำระหนี้ได้ ส่วนในเรื่องผิดสัญญาปรานี
ประนอมที่หากันนอกศาล คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องฟ้องต่อศาล ขอ
ให้บังคับไปตามสัญญาปรานีประนอมที่หากันไว้

บุคคลใดทำ สัญญาปรานีประนอมได้

บุคคลที่มีอำนาจทำสัญญาปรานีประนอมได้ก็คอบุคคลที่มีบรรพ
นตภาวะหรือหนักบุคคลและมิชอบพาท

คือแทนซึ่งได้รับมอบอำนาจทั่วไปทำสัญญายอมความไม่ได้ (ดู
มาตรา ๘๐๓ ข้อ ๔) เว้นไว้แต่จะแต่งตั้งโดยฉะเพาะ และทนายความจะ
ทำสัญญายอมความในศาลได้ ก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามประมวต
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๖๒

การพะนันและชั้นต่อ

ประมวลกฎหมายแพ่งของเรามีได้ ให้บทวิเคราะห์ศัพท์ไว้ว่าการ
พะนันและชั้นต่ออันคืออะไร. ทั้งไว้ให้เราเข้าใจเอาเอง แม้แต่พระราช
บัญญัติการพะนัน พ.ศ. ๒๔๗๗ ก็มีไว้ให้บทวิเคราะห์ไว้เพียงแต่ระบุ
ประเภทและชนิดของการพะนันไว้ในบทสุดท้ายพระราชบัญญัติเท่านั้น
เช่น, หวย, ไป, ถั่ว, ไข่ต่าง ๆ เป็นต้น.

ตามประมวลแพ่งแบ่งเป็นการพะนันอย่างหนึ่งและชั้นต่ออีกอย่าง
หนึ่ง แต่ทั้ง ๒ อย่างนี้มีผลเช่นเดียวกันในกฎหมาย

การพะนัน คือการเข้าเดินเลี้ยง โชคด้วยความไหวพริบและฝีมือ
พะนัน เอาเงิน หรือ ทรัพย์สิน โดยชอบ ด้วย กฎหมาย หรือ มิชอบ ด้วย
กฎหมาย และผู้เดินทุกคนได้เข้าร่วมในการเลี้ยง โชคและผู้เดินบางคน
อาจจะไม่ได้ไม่เลี้ยงเมื่อเดินแล้วเช่นการพะนันไพ่ตอง, บิดเตี้ยครู ค
ผเหตวนเบนตน

ชั้นต่ออันคือ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปต่างมีความเห็นตรงกัน
ซำมในเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่แน่นอนอันจะเกิดขึ้นในภายหน้า
ได้ตกลงซึ่งกันและกันว่าถ้าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นดังที่ได้คาดกันไว้แล้วฝ่าย
หนึ่งชนะและอีกฝ่ายหนึ่งแพ้ ผู้แพ้จะต้อง ไซเงินหรือทรัพย์สินจำนวน
หนึ่งให้แก่ผู้ชนะ

หลักเกณฑ์สำคัญในการชั้นต่อคือฝ่ายหนึ่งจะต้องเสียเงินและ

อีกฝ่ายหนึ่งจะคงได้เงิน ถ้าทั้งสองฝ่ายชนะและไม่มีโอกาสเสียหรือ
ทั้งสองฝ่ายเสียและไม่มีโอกาสชนะ หรือทั้งสองฝ่ายไม่มีโอกาสแพ้
และชนะ การตกลงเช่นนี้ไม่ใช่ขั้นต่อ อีกประการหนึ่งจะคงปรากฏ
ว่าได้มีการตกลงระหว่างผู้ชนะต่อ การชนะต่อที่เขาใจยากคือการแทงมา
แข่งกับม้าบกเมกเกอร์ ผู้แทงมีความเห็นอย่างหนึ่งและบกเมกเกอร์มี
ความเห็นอีกอย่างหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายจะได้หรือเสียในโอกาสที่มานอง
ผ่านบายชนะ ซึ่งเบบเรื่องที่ไม่แน่นอนว่าม้าตัวใดในหมู่หลายตัวจะมา
ชนะทีหนึ่ง หนึ่งต้นที่เกิดชนจากสัญญาเป็นหนึ่งต้นแห่งเกียรติยศจะฟ้อง
ตามกฎหมายหาได้ไม่.

การพะนันจะเป็นความผิดอาญาก็คือเมื่อกฎหมายบัญญัติห้าม
หรือมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานและต้องพะนันเอาทรัพย์กัน ฎีกาที่
๓๐๑๓/๒๔๗๔ คดีระหว่างอัยการเชียงใหม่ โจทก์ นายตำรวจกับพวก
จำเลย ซึ่งจำเลยเดินไพ่ป๊อกชนิด ๓๕ แต้ม แต้มได้พะนันเอาทรัพย์เดิน
แก่กันยังไม่มีความผิด.

การพะนันชนิดใดที่เป็นการผิด และไม่ผิดคือพระราชบัญญัติการ
พะนัน พ.ศ. ๒๔๗๓ มีคำพิพากษาฎีกาดังต่อไปนี้ คือ.

ฎีกาที่ ๕๙๓/๒๔๗๔ คดีระหว่างตำรวจนครบาล โจทก์ นายจรัล
หรือนายจรัลวาน จำเลย ซึ่งขอเท็จจริงได้ความว่าจำเลยประกาศใน
หนังสือพิมพ์จำหน่าย คุปอง มีเลขเครื่อง หมายเลข ใบหน เป็นจำนวน
๓๐,๐๐๐ ฉบับ ๆ ละ ๑ บาท และให้โอกาสผู้ซื้อดูรางวัลตั้ง ๒๕ บาทถึง
๒๐๐๐ บาท โดยไม่ได้รับอนุญาตเมื่อครบ ๓ ปี แล้วจำเลยจะคืนเงินที่ขอ

พร้อมทั้ง ดอกเบี้ย ให้แก่ผู้ซื้อและในระหว่าง ๓ บนนผู้ชอม ดัชชที่จะเอา
คูปองนั้นมาแลกกับสิ่งของในร้านจำเลยได้ คำตักฎีกาตัดสินว่าเป็นการ
กระทำผิดต่อพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๓ มาตรา ๘-๙ เพราะ
คูปองนั้นไม่ใช่ ใบหุ้นและเป็นอบาย ชนิดหนึ่งตลอดวง ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อ
ใครเลยจะรู้ได้วาระหว่าง ๓ ปี ร้านของจำเลยจะคงมีตวอยหรือคณย
หายอย่างไรให้ปรับจำเลย ๒๐๐ บาท

ฎีกาที่ ๖๕๓/๒๔๗๕ ตำรวจนครบาล โจทก์ นางหย่า แซ่มจำเลย
ในคดีจำเลยขายถ่ายให้แก่ผู้ซื้อห่อละ ๓ ดัชชงค์ ถ้าผู้ซื้อได้ห่อทม
กระดาศดี ก็ได้แถมพกถ่ายตามดัชชกระดาศ ราคาขายกัน ถ้าไม่มี
แถมพกก็ไม่ต่ำกว่าห่อละ ๓ ดัชชงค์ ดึงนี้ คำตักฎีกาเห็นว่าจำเลยยังไม่
มีผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๓ เพราะเป็นการขาย
ท่อนองแถมพก.

ฎีกาที่ ๘๓๘/๒๔๗๖ คดีระหว่างตำรวจพระนครบาล โจทก์ นาย
กิมเจ็ง สู้ตั้งกรกาญจน์ จำเลย ซึ่งได้ความว่า จำเลยได้ประกาศขาย
ของจำเลยว่าจะแถมแบ่งหอม ๓ ซองแก่ผู้ซื้อสินค้าที่ร้านจำเลยเป็นราคา
๓ บาท และในจำนวนแบ่งหอมของจำเลยนั้นได้คูปองตั้งแต่เลข ๓ ถึง
เลข ๓๘ ไว้ ซึ่งให้โอกาสแก่ผู้ซื้อได้แถมแบ่งหอมทมคูปองได้ถูกรางวัล
เป็นเงินบางและเป็นสิ่งของบ้าง ถ้าจำเลยขายของไม่ได้ถึงหมื่นบาท
แต่วางวัดที่เป็นเงินจะลดตตามส่วน ส่วนวางวัดที่เป็นสิ่งของนั้นคง
เดิมไม่ลด จำเลยขายของในร้านของจำเลยตามราคาสินค้าในท้องตลาด
ทั้งจำเลยแสดงให้เห็นว่ากรที่จำเลยขาย เช่นนกเทากับขายของลดราคา

๓๐ เปอรเซนต์ ค่าตักฎการวินิจฉัยว่าเมื่อจำเลยเถียงว่าจำเลยชายของ
ตามราคาตลาด และโจทก์ก็ได้สืบว่าจำเลยชายมีตรา (กล่าวคือชาย
เอากำไรมากแล้วแบ่งกำไรมาเป็นรางวัล) การกระทำของจำเลยเป็น
การค้าขายธรรมดา การประกาศให้รางวัลก็เท่ากับเป็นการแถมพอก มิ
ได้เป็นการเลี้ยงโชคจำเลยยังไม่มีผิด ให้ยกฟ้อง.

ฎีกาที่ ๓๒๓/๒๔๗๗ คดีระหว่างหลวงราชเบญญา โจทก์ นาย
หัต เองยิบ นางกั ลังวาท จำเลย ซึ่งข้อเท็จจริงโดยย่อๆ ได้ความว่า
โจทก์กับจำเลยตกลงกันว่า ถ้าโจทก์ให้ความให้จำเลยชนะ โจทก์จะ
คิดค่าจ้างว่าความกับจำเลย ๒๐๐๐ บาท, ถ้าโจทก์ว่าความของจำเลยแพ้
โจทก์จะไม่คิดเอาค่าจ้างว่าความเลย โจทก์ได้ว่าความให้จำเลยชนะ
โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าจ้างว่าความตามที่ตกลงกัน. ค่าตักฎการวินิจฉัยว่า
สัญญาชนิดนี้ไม่ใช่สัญญาการพะนันและขันต่อ โจทก์ฟ้องขอให้บังคับ
ได้ตามกฎหมาย. และในฎีกานี้ยังกล่าวไว้ว่าลักษณะที่เป็นพะนันนั้น
ต้องเป็นไปในทำนอง การแสวงหาผลประโยชน์โดยอาศัยการเลี้ยงโชค
อย่างเดียวไม่ต้องตรงแรงอย่างหนึ่งอย่างใด และไม่เกี่ยวกับส่วนใดได้เสีย
ในทางที่ชอบ. ส่วนข้อตกลงที่อาศัยเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่แน่นอน
นอนเป็นการกำหนดค่าจ้าง ซึ่งจะต้องชดใช้ให้แก่การพนันไม่เรียกว่าเป็น
การพะนันหรือเลี้ยงโชคเลย.

สัญญาประกันชีวิตเป็นการขันต่ออันหนึ่งตามกฎหมายยอมให้ฟ้อง
ร้องได้ เช่นเราประกันชีวิตไว้กับบริษัทหนึ่งกำหนด ๒๐ ปี ถ้าภายใน

๒๐ ปีเราตาย บริษัทจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่งที่ไต่ระบบไว้ในสัญญาเป็นจำนวนเงินหมื่นบาท และในระหว่าง ๒๐ ปีที่เรายังไม่ตาย เราจะต้องจ่ายเงินให้แก่บริษัทปีละ ๕๕๐ บาท คงสัญญาอนุญาตยอมล้มบรรณไว้บังคับได้

ตามมาตรา ๘๕๓ บัญญัติว่าอันการพะนั้นขันค่อนน ทาบว่าหาก่อให้เกิดหนีไม่ เพราะฉะนั้นจะฟ้องเรียกเงินจากผู้แพ้ไม่ได้ และดังที่ได้อธิบายไปในการพะนั้นหรือขันค่อก็จะทวงคืนไม่ได้ เพราะเหตุหาผิดหน้อย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ ทงนก็เทียบได้ว่าหนัดนในการพะนั้นนเป็นหนัดนตามหนาทศธรรม ผู้ให้ไม่มดตชทจจะรบคนทรัพย์(ตามมาตรา ๕๐๘ ข้อ ๓) และความตกตงใด ๆ ที่ผู้เสียพะนั้นขันค่อทำให้แก่ฝ่ายทชะนะเพื่อใช้หนการพะนั้นขันค่อนนก็ใช้บังคับไม่ได้ เช่นเสียไฟพ่นบาท ผู้เสียทำสัญญาโอนเรื่อหนตงหนึ่งให้ สัญญานั้นใช้ได้

ส่วนการออกสลากกินแบ่งหรือสลากกินรวบนั้น ถ้ารัฐบาลให้อนุญาตหรือตั้งขายนแก่การนณะเพราะรายแล้ว ก็เป็นการผูกพันอันชอบด้วยกฎหมาย คู่สัญญาฟ้องร้องบังคับได้ มณะนแล้วกตองใช้บังคับตามมาตรา ๘๕๓ (ตามมาตรา ๘๕๔)

สลากกินแบ่งในฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า "Lottery" คือการรวมทุนกันซื้อสลากไว้จำนวนเงินลู่ทชเท่าใด ก็เอาเงินนนั้นเพื่อหักค่าใช้จ่ายออกแล้วมาแบ่งเป็นรางวัลต่าง ๆ โดยการเสี่ยงโชค

สลากกินรวบนั้นใน ระเบียบภาษาอังกฤษใช้คำว่า "Raffle" คือ การออกสลากมีจำนวนจำกัดเพื่อ เดียง โชคเอาดังของ อีกอย่างหนึ่ง และเจ้าของดังของนั้นเป็นผู้ ได้เงินที่ขายดังทั้งหมด เช่น ออกสลาก ๓๐๐๐ ระเบียบ ๆ ๑ บาท สำหรับรถยนต์เก๋งหนึ่งคน ผู้ซื้อสลากถูกก็เอา รถยนต์ไป ส่วนเจ้าของรถยนต์ (คือผู้ออกสลาก) รับเงิน ๓๐๐๐ บาท ไปคนเดียว

เพื่อป้องกันมิให้บุคคลมีส่วนร่วมในการพะนัน มาตรา ๘๕๕ บัญญัติ ว่าตัวเงินหรือเอกสารอย่างอื่นทุกระบบซึ่งออกให้เต็มจำนวน หรือแต่ โดยส่วนเพื่อแทนเงินใด ๆ อันได้แต่ชะระพะนันหรือขันต่อออกดี หรือออก ให้เพื่อใช้เงินทยมมาใช้ในการพะนันหรือขันต่อออกดี ท่านว่าไม่ล้มบรรณ เพราะฉะนั้นถ้าเราทราบว่าเราจะมายืมเงินเราไปเดินการพะนันหรือไปใช้ หินการพะนันแล้ว เราไม่ควรให้เขาไปเพราะเราจะฟ้องร้องไม่ได้. ส่วน ตัวเงินดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นของที่เปลี่ยนมือกันได้ บุคคลที่ ๓ รับไว้ โดยสุจริตโดยไม่ทราบว่าตัวเงินนั้นออกให้เนื่อง จากหนังสือ ผู้ออกตัวจะ ยกมาตรา ๘๕๕ ขันต่อผู้บุคคลที่ ๓ ไม่ได้ ผู้ออกตัวจะต่อสู้ว่าตัวเงินนั้น ไม่ล้มบรรณได้ก็แต่เฉพาะเจ้าหนี้ผู้ชะระการพะนันเท่านั้น. เช่นเราแพ้ พะนันนายมี ๓๐๐ บาทเราเขียนเช็คให้นายมี ๓๐๐ บาท นายมีเอาเช็คไป โอนให้แก่นายมาแต่นายมาโอนเช็คคนไหนคนอื่นอีกทอดหนึ่ง. เราจะต่อสู้ว่าเช็คคนนั้นไม่ล้มบรรณกับผู้รับโอนไม่ได้ เราต่อสู้กับนายมีได้คนเดียว เท่านั้น

ฎีกาที่ ๒๖๕/๒๔๗๐ คดีระหว่างนายเที่ยง โจทก์ นายบัว นายจิตรี

จำเลย ซึ่ง โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญากรวมทั้งดอกเบี้ย ด้วยเงิน
๓๒๘๒ บาท จากจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นนายประกัน จำเลย
ให้การต่อสู้ว่าหนี้หนี้เกิดจากการพะนัน ค่าสัญญาตัดสินฟ้องขอเท็จจริง
ว่าหนี้หนี้เกิดจากการพะนันอันผิดด้วยกฎหมายให้ยกฟ้อง โจทก์

นอกจากออกดอกเบี้ยหรือทำเอกสารเพื่อชำระหนี้การ พะนันแต่
กฎหมายยังต้นนิษฐานไว้ก่อนว่าเงินใด ๆ ที่ให้ยืมกันในขณะกำลังเดิน
การพะนันหรือชดเชยในเวลาดังกล่าวที่เดิน เงินนั้นได้ให้ยืมกันไปเพื่อเดิน
การพะนันหรือชดเชยจะฟ้องร้องเรียกคืนไม่ได้ ตกเป็นหน้าที่ของผู้ให้ยืม
จะนำสืบว่าได้ยืมไปเพื่อกิจการอย่างอื่น ๆ นอกจากเพื่อเดินการพะนัน

